

BEOORDELINGSRAPPORT

Beperkte opleidingsbeoordeling

**Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs
van de tweede graad
Algemene Economie en Bedrijfseconomie
voltijd**

Christelijke Hogeschool Windesheim

**De kracht van
kennis.**

BEOORDELINGSRAPPORT

Beperkte opleidingsbeoordeling

**Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs
van de tweede graad
Algemene Economie en Bedrijfseconomie
voltijd**

Christelijke Hogeschool Windesheim

CROHO nr. 35202 en 35203

Hobéon Certificering

Datum

31 maart 2022

Panel

Kernpanel:

Prof. dr. P.J. den Brok, Dr. H. Oolbekkink en Drs. A van Vliet, M. Jurien

Vakpanel:

Dr. R.F. Grol

Student:

M. Jurien

Secretarissen:

Drs. G.W.M.C. Broers en G.C. Versluis

INHOUDSOPGAVE

1.	BASISGEGEVENS	1
2.	SAMENVATTING	2
3.	INLEIDING	6
4.	OORDELEN OP HET NIVEAU VAN DE STANDAARDEN	9
5.	ALGEMEEN EINDOORDEEL	24
6.	AANBEVELINGEN GENERIEK	25
7.	OORDELEN OP HET NIVEAU VAN DE STANDAARDEN	28
8.	ALGEMEEN EINDOORDEEL ALGEMENE ECONOMIE EN BEDRIJFSECONOMIE	40
9.	AANBEVELINGEN ALGEMENE ECONOMIE EN BEDRIJFSECONOMIE	41
BIJLAGE I	Scoretabel Algemene Economie en Bedrijfseconomie	42
BIJLAGE II	Programma, werkwijze en beslisregels	43
BIJLAGE III	Lijst geraadpleegde documenten	50
BIJLAGE IV	Panelsamenstelling	51

1. BASISGEGEVENS

NAAM INSTELLING	Christelijke Hogeschool Windesheim
status instelling	Bekostigd
resultaat instellingstoets kwaliteitszorg	Positief, 28 april 2020
NAAM OPLEIDING (zoals in croho)	1. Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Algemene Economie 2. Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Bedrijfseconomie
registratienummer croho	1. 35202 2. 35203
domein/sector croho	Pedagogisch Hoger Onderwijs
oriëntatie opleiding	hbo
niveau opleiding	Bachelor
graad en titel	Bachelor of Education
aantal studiepunten	240 EC (Bachelor)
afstudeerrichtingen	Beroepsgericht Onderwijs (bo) Algemeen Vormend Onderwijs (avo)
locatie	Zwolle
varianten	Voltijd; regulier en door middel van afstandsleren. Bijzondere leerwegen (van voltijd): kopopleiding en Teachers College.
joint programme	n.v.t.
onderwijstaal	Nederlands
datum audit / opleidingsbeoordeling	27 en 28 oktober 2021

2. SAMENVATTING

De hbo-bacheloropleidingen leraar vo 2e graad die in de voltijdvariant worden aangeboden binnen de resultaatverantwoordelijke eenheid Beroepsonderwijs (RVE BO) van Windesheim leiden studenten op tot tweedegraads leraar Algemene Economie, Bedrijfseconomie, Technisch Beroepsonderwijs en Gezondheidszorg & Welzijn.

Bij de hbo-bacheloropleiding leraar vo 2^e graad Technisch Beroepsonderwijs heeft in het kader van het experiment leeruitkomsten een aparte visitatie plaatsgevonden in het voorjaar van 2021. Daarvan is een apart beoordelingsrapport opgeleverd.

Bij de hbo-bacheloropleidingen leraar vo 2e graad Nederlands, Frans, Engels, Duits, Aardrijkskunde, Geschiedenis, Wiskunde, Natuurkunde, Scheikunde en Biologie, die worden aangeboden binnen de resultaatverantwoordelijke eenheid Algemeen Vormend Onderwijs (RVE AVO) heeft een aparte visitatie plaatsgevonden. Daarover zijn aparte beoordelingsrapporten geschreven.

Alle beoordeelde tweedegraads lerarenopleidingen van RVE BO in de voltijdvariant vertonen een verstrekkende gelijkheid, qua doelstelling, structuur en reikwijdte van de onderwijsleeromgeving, wijze van toetsen en beoordelen, deskundigheid personeel en voorzieningen. Dit maakt het mogelijk op algemeen niveau kwalitatieve uitspraken te doen die dan voor alle onderzochte opleidingen gelden. Alleen daar, waar op het niveau van de individuele opleiding aanleiding is van dit algemeen oordeel af te wijken, wordt daar in de samenvatting melding van gemaakt.

Standaard 1. Beoogde leerresultaten

De tweedegraads lerarenopleidingen van RVE BO baseren zich aantoonbaar op de landelijke bekwaamheidseisen en de generieke en vakspecifieke kennisbases en hebben hierover regelmatig contact met vakgenoten en het onderwijswerkveld. Dit gebeurt in overleggen met de beroepsgroep – onder andere in 10voordeleraar-verband en in het Algemeen Directeurenoverleg Educatieve Faculteiten (ADEF) – en in overleggen met de tien opleidingsscholen. Via hun eigen netwerken onderhouden de docenten contact met scholen en organisaties/bedrijven over actuele ontwikkelingen in het beroepenveld waarvoor mbo-scholen opleiden en vmbo-scholen leerlingen op voorbereiden.

De opleidingen hebben samen met het werkveld een beroepsbeeld opgesteld. Op basis van dit beroepsbeeld en de bekwaamheidseisen hebben de opleidingen leeruitkomsten geformuleerd die het flexibel opleiden van studenten mogelijk maken. De accenten hierin op de rol van co-creator en brede professional zijn herkenbaar voor alle betrokkenen. Het auditteam ziet kansen in het voornemen van de RVE BO om samen met de RVE AVO en de RVE Pabo te komen tot een gezamenlijk beroepsbeeld met specifieke inkleuringen voor het po, vo en mbo en dat kenmerkend is voor een leraar opgeleid bij Windesheim. Het auditteam beveelt de opleiding aan te bewaken dat het unieke van de 'BO-identiteit' niet verloren gaat of naar de achtergrond verdwijnt.

De opleidingen besteden in het beroepsbeeld en de leeruitkomsten aantoonbaar aandacht aan het ontwikkelen van onderzoekend vermogen. Het expliciteren van eisen aan internationale en interculturele kennis en vaardigheden in de leeruitkomsten behoeft nog aandacht. In het curriculum ziet het auditteam deze aspecten wel terug.

Het auditteam is op grond van bovenstaande punten, waaronder het samen met het werkveld ontwikkelen van een beroepsbeeld en de heldere uitwerking van leeruitkomsten van oordeel dat de tweedegraads lerarenopleidingen van RVE BO 'voldoen' aan deze standaard.

Standaard 2. Onderwijsleeromgeving

De tweedegraads lerarenopleidingen worden verzorgd door enthousiaste, betrokken en deskundige opleiders/docenten, die goed met elkaar samenwerken. RVE BO/de opleidingen zorgen voor voldoende formele en informele professionalisering.

De studenten zijn tevreden over hun docenten: ze zijn benaderbaar, betrokken, deskundig, open en meedenkend.

De opleidingen zorgen met het nieuwe curriculum uit 2017 (C17) voor een sterk op de praktijk gericht onderwijsprogramma. Hierin krijgen de studenten voldoende mogelijkheden de (vakspecifieke) kennis en (vakspecifieke) vaardigheden op een steeds hoger niveau te ontwikkelen en de bekwaamheden en daarvan afgeleide leeruitkomsten aan te tonen. De opleidingen bieden de studenten met de zogenoemde roadmap waarin de studenten zelf kunnen aangeven hoe zij aan de leeruitkomsten willen werken, veel mogelijkheden voor een eigen flexibele leerroute en ruimte voor profilering.

Het ontwikkelen van onderzoekend vermogen heeft in het C17 al een plek. Studenten voeren in professionele leergemeenschappen onderzoek uit naar gemeenschappelijke thema's op en/of samen met de docenten van de scholen. Een werkgroep is bezig met het ontwikkelen van een onderzoekslijn voor alle studiejaren. Het (online) gaan aanbieden van microcursussen over onderzoek, is een goed initiatief met het oog op just-in-time onderwijs.

Het 'werkplekleren' heeft een centrale positie in de opleiding. De tweedegraads lerarenopleidingen van Windesheim werken al vele jaren nauw samen met het werkveld binnen inmiddels tien opleidingsscholen en wensen het aantal partnerscholen nog verder uit te breiden. Het is een goed streven dat uiteindelijk alle voltijdstudenten van de dagopleiding binnen een passende opleidingsschool hun stages lopen. Op elke opleidingsschool is een begeleidingsstructuur opgezet met getrainde werkplekbegeleiders (WPB'ers) en schoolopleiders (SO'ers) en vanuit de opleidingen instituutopleiders (IO'ers). De leerteams van SO'ers en IO'ers trekken binnen de opleidingsscholen samen op en wisselen met elkaar uit over het curriculum. Ook de relatiebeheerders zorgen voor een goede verbinding tussen opleiding en school. Het samen leren en werken op een opleidingsschool acht het auditteam van grote meerwaarde voor de studenten. Ook studenten die niet participeren in één van de opleidingsscholen - vanwege de afstand of omdat zij een werkplek in het onderwijs hebben - krijgen begeleiding van een instituutbegeleider (van Windesheim) en een werkplekbegeleider in de school.

Het is belangrijk dat RVE BO en RVE AVO hebben aangegeven dat zij willen komen tot gezamenlijke leeruitkomsten en tot zelfde eisen aan opdrachten voor het Samen Opleiden-gedeelte van het curriculum, omdat de verschillen voor de betrokkenen op de scholen niet goed te volgen zijn.

In de vakspecifieke leerlijn ontwikkelen de studenten ook de kennis en vaardigheden die zij nodig hebben om vakinhoudelijk onderwijs te verzorgen.

De opleidingen besteden in het programma voldoende aandacht aan het verzorgen van onderwijs vanuit een intercultureel en internationaal perspectief.

De huisvesting, de generieke en vakspecifieke materiële voorzieningen en de informatievoorziening zijn op orde en werken ondersteunend aan de studie.

Gelet op de hierboven genoemde sterke elementen in het programma en het deskundige docententeam, komt het auditteam tot het oordeel 'voldoet' voor standaard 2 voor de tweedegraads lerarenopleidingen van RVE BO van Windesheim.

Standaard 3. Toetsing

De tweedegraads lerarenopleidingen hebben met het 'Onderwijs en Toetskader (OTK) 2019 - 2024' van RVE BO en hun daarvan afgeleide 'Toetsplan' met het daarin opgenomen toetsprogramma, hun toetsstelsel goed op orde. De opleidingen toetsen op een valide, betrouwbare en inzichtelijke manier met behulp van gevarieerde toetsvormen of de studenten de beoogde bekwaamheidseisen en daarvan afgeleide leeruitkomsten hebben bereikt. Ook bieden de opleidingen de studenten ruimte voor validering en het op een alternatieve manier bewijzen van leeruitkomsten.

Het auditteam is positief over het alleen nog maar inzetten van examinatoren met BKE bij het beoordelen van eindwerk en het werken onder supervisie van een BKE examiner wanneer een beoordelaar van overige toetsen nog geen BKE heeft. Ook is het auditteam positief over het inzetten van getrainde externe examinatoren.

De brede examencommissie vervult haar borgende rol goed en heeft op haar agenda aandachtspunten staan die het auditteam ook zag, waaronder de borging van de kleine kwaliteit en de breedte in de gegeven feedback. De examencommissie bewaakt dat er jaarlijks kalibratiebijeenkomsten met examinatoren plaatsvinden, waarin zij met elkaar afstemmen over (gegeven) beoordelingen. De brede toetscommissie ondersteunt de examencommissie goed in haar borgende rol en gaat aantoonbaar planmatig te werk.

De kwaliteit van de toetsing in coronatijd is door alle betrokkenen goed bewaakt.

De opleidingen streven naar leergewoonafhankelijke toetsing en hebben de ambitie om samen het toetsen verder door te ontwikkelen naar programmatisch toetsen. Het auditteam ondersteunt het idee om hiervoor een aparte projectgroep op te richten, die de zorgende rol op zich kan nemen.

Het auditteam komt op grond van bovenstaande positieve punten en met in achtneming van de genoemde (kleinere) aandachtspunten tot het oordeel 'voldoet' voor deze standaard voor de tweedegraads lerarenopleidingen van RVE BO van Windesheim.

Standaard 4. Gerealiseerde leerresultaten

Het auditteam is van oordeel dat de studenten in hun eindwerken – het dossier van leerwerktraject 4 (de eindstage) en het dossier onderzoekend vermogen - hebben aangetoond dat zij op het vereiste bachelorniveau beschikken over de bekwaamheden van een startbekwaam tweedegraads leraar. Daarnaast hebben alle afgestudeerde studenten de landelijke kennistoets met minimaal een voldoende afgesloten. Voor LTB bestaat er geen landelijke kennistoets.

Het auditteam beoordeelde alle eindwerken met minimaal een voldoende. (Zie voor de beoordeling per opleiding de vakspecifieke rapporten.)

In de verslagen van het eindonderzoek hebben de studenten aangetoond dat zij op basis van hun verlegenheidsvraag/probleemstelling over het algemeen een duidelijke onderzoeksvraag hebben geformuleerd die zij met behulp van verschillende methoden nader hebben onderzocht en in de eigen praktijk hebben uitgetoetst, of dat zij op basis van gerichte onderzoeksactiviteiten een voor de praktijk bruikbaar beroepsproduct hebben ontwikkeld. Het auditteam beoordeelt de gekozen onderzoeksonderwerpen als relevant voor de betreffende vakken, maar vindt dat de focus wel vaker op vakdidactische onderwerpen zou mogen liggen. In de dossiers behorend bij de eindstage hebben de studenten op basis van bewijzen aangetoond dat zij de beoogde leeruitkomsten hebben gerealiseerd.

Alumni en vertegenwoordigers vanuit het werkveld zijn positief over het niveau van de afgestudeerden: het sluit voldoende aan op het niveau waarop zij geacht worden in de beroepspraktijk te functioneren. De tevredenheid van het werkveld blijkt ook uit het feit dat veel studenten al een baan hebben of krijgen aangeboden tijdens hun opleiding op de school waar ze hun leerwerktraject uitvoeren.

Het auditteam komt op grond van bovenstaande van oordeel dat de tweedegraads lerarenopleidingen van RVE AVO van Windesheim 'voldoen' aan deze standaard.

Algemene conclusie:

De teams van de opleidingen zorgen er met het sterk op de beroepspraktijk gerichte C17 curriculum samen met de scholen voor dat studenten startbekwaam en voldoende toegerust zijn.

Het auditteam is van oordeel dat alle opleidingen voldoen aan de vier standaarden. Het eindoordeel luidt daarom 'positief' voor alle opleidingen. Het auditteam adviseert de NVAO derhalve tot het behoud van de accreditatie van de tweedegraads lerarenopleidingen van RVE BO van Windesheim

Na instemming van de panelleden is dit rapport vastgesteld door de voorzitter op 31 maart 2022.

3. INLEIDING

Panelsamenstelling:

De audit bij de tweedegraads lerarenopleidingen van de resultaatverantwoordelijke eenheid Beroepsonderwijs (RVE BO) van Windesheim is uitgevoerd binnen het cluster HBO Tweedegraads lerarenopleidingen groep 2.

Zeven van de in totaal tien audits zijn uitgevoerd door panels vanuit Hobéon en drie audits zijn uitgevoerd door panels vanuit NQA. Bij Windesheim voerde Hobéon in dit cluster twee audits uit: een audit bij RVE AVO en een audit bij RVE BO. Voorafgaand aan deze audits hebben NQA en Hobéon met elkaar afgestemd over de opzet van de audits en de samenstelling van de auditpanels. Ook heeft er een vooroverleg plaatsgevonden met alle hoofdvorzitters van Hobéon en NQA over de opzet en uitvoering van de audits en generieke gespreksthema's. Daar waar relevant is er tussentijds gekalibreerd over de bevindingen en gespreksthema's. (Zie hierover verder bijlage II 'Programma, werkwijze en beslisregels.')

Onderstaande rapportage betreft de audit bij de voltijdvarianten van RVE BO op 27 en 28 oktober 2021. De rapportage bestaat uit een generiek rapport over alle aspecten die gelden voor alle tweedegraads lerarenopleidingen van RVE BO en een vakspecifiek rapport per opleiding.

Voor de tweedaagse audit bij RVE BO stelde Hobéon in overleg met de opleidingen een kernpanel samen. Het kernpanel voerde op de eerste auditdag de gesprekken over alle generieke onderwerpen die op al de tweedegraads lerarenopleidingen van RVE BO van toepassing waren.

Op de tweede auditdag waren de drie kernpanelleden voorzitter van de audits bij de drie verschillende opleidingen. Bij deze gesprekken voegden zich vakinhoudelijk panelleden met kennis van het betreffend vak/vakken.

De student uit het kernpanel sloot aan bij de opleidingen Algemene Economie, Bedrijfseconomie en Gezondheidszorg & Welzijn. De tweede student sloot bij de opleiding Technisch Beroepsonderwijs en eveneens bij de opleiding Gezondheidszorg & Welzijn. Het kernpanel en de vakpanels werden ondersteund door twee secretarissen vanuit Hobéon. (Zie voor de panelsamenstelling bijlage IV.)

Windesheim domein Bewegen en Educatie

De tweedegraads lerarenopleidingen Algemene Economie, Bedrijfseconomie, Gezondheidszorg & Welzijn en Technisch Beroepsonderwijs worden aangeboden binnen het domein Bewegen en Educatie van Windesheim. Binnen dit domein vallen ook de tweedegraads lerarenopleidingen Nederlands, Frans, Engels, Duits, Aardrijkskunde, Geschiedenis, Wiskunde, Natuurkunde, Scheikunde en Biologie die worden verzorgd door RVE AVO. Daarnaast biedt het domein nog een flink aantal andere educatieve opleidingen en opleidingen op het gebied van sport en bewegen aan. Dit betreffen zowel bachelor- als masteropleidingen en een aantal associate degree opleidingen.

RVE BO

De tweedegraads lerarenopleidingen Algemene Economie en Bedrijfseconomie (AE/BE), Gezondheidszorg & Welzijn (GW) en Technisch Beroepsonderwijs (LTB) worden verzorgd door de RVE BO. De opleidingen AE/BE en GW worden aangeboden in een voltijdvariant met daarbinnen verschillende leerwegen. Naast het reguliere vierjarige voltijdtraject via 'dagonderwijs', kunnen studenten kiezen voor een vierjarig traject via afstandsleren, een eenjarige kopopleiding en een vierjarig traject Teachers College. De opleiding LTB wordt aangeboden in een voltijd- en een deeltijdvariant. Ook de kopopleiding en Teachers College zijn bijzondere leerwegen van de voltijdvariant van LTB. Met ingang van 2016 neemt LTB deel aan de flexibilisering deeltijd binnen het experiment leeruitkomsten. In het voorjaar 2021 is de visitatie van de deeltijdvariant van LTB met een positief oordeel van de visitatiecommissie afgerond. De deeltijdvariant is derhalve in deze audit niet meegenomen.

Het percentage studenten dat deelneemt aan de verschillende trajecten is: 43% regulier, 31% afstandsleren (AE/BE, GW), 18% deeltijd (LTB), 7% kopopleiding, 1% Teachers College.

De RVE BO is ook verantwoordelijk voor de nieuwe tweedegraads lerarenopleiding kennismanager en docent Dienstverlening & Producten (D&P) die is gestart in september 2020 en de associate degree (Ad) opleiding Educatief Professionaal Beroepsonderwijs (EPB) die is gestart in september 2021. Beide opleidingen zijn recent door een panel van de NVAO gevisiteerd in het kader van de toets nieuwe opleiding en hoefden derhalve niet meegenomen te worden in de audit in oktober 2021. De Ad opleiding Onderwijsondersteuner Technisch Beroepsonderwijs (OTB) is in afbouw en is om deze reden niet meer meegenomen in de audit in oktober 2021.

Teachers College is een bijzondere leerweg van de lerarenopleiding basisonderwijs (Pabo) van Windesheim Zwolle en de tweedegraadslerarenopleidingen (AVO, BO en GL¹) van Windesheim en leidt studenten op tot onderwijsvernieuwer en de leraar van de toekomst. Studenten kiezen na anderhalf jaar in de studie voor i) de route leraar basisonderwijs, ii) de route leraar AVO (inclusief GL) of BO of iii) de route voor het behalen van twee bachelordiploma's voor basisonderwijs en AVO of GL of BO. Ten tijde van de audit zaten er ongeveer 30 studenten in het eerste brede studiejaar. Iets meer studenten kiezen na de Freshman fase (1,5 jaar) voor de pabo-route in de Craftman fase. Aan alle opleidingen van de RVE BO nemen enkele TC-studenten deel.

De kopopleiding is een éénjarig, beroepsvoorbereidend onderwijstraject gericht op studenten met een afgeronde, specifieke vakopleiding in het hoger beroepsonderwijs (hbo) of wetenschappelijk onderwijs (wo). De kop-studenten komen een dag per week naar de opleiding en volgen een leerwerktraject in een school. Relatief veel studenten van de kopopleiding zijn afkomstig uit het economisch werkveld en ook uit het werkveld zorg en welzijn. De coördinatie van deze leerweg valt om deze reden onder de verantwoordelijkheid van de RVE BO.

De tweedegraads lerarenopleidingen van RVE BO hebben te maken met een gevarieerde doelgroep bestaande uit studenten afkomstig van de havo of het mbo en studenten met werkervaring, die instromen als student deeltijd (LTB), afstandsleren (GW, AE/BE) of kopopleiding en daarnaast een baan hebben in de specifieke beroepssector of onbevoegd voor de klas staan in het (v)mbo. De opleidingen beogen alle studenten een persoonlijke, uitdagende, flexibele leerroute te bieden, waarin zij hun werkplek in het onderwijs of inhoudelijke beroepssector kunnen benutten om te leren en die hen voorbereidt op participatie in een inclusieve en duurzame samenleving.

Sinds 2017 leiden de opleidingen van de RVE BO studenten op vanuit een gezamenlijke visie, een gezamenlijk beroepsbeeld en een gemeenschappelijk curriculum: het zogenaamde C17-curriculum. Dit C17-curriculum is eind augustus 2021 één keer volledig doorlopen. De onderwijsprogramma's van de verschillende lerarenopleidingen BO zijn op elkaar en met het werkveld afgestemd. Leeruitkomsten vormen het vertrekpunt voor flexibel onderwijs. Ongeveer tweederde van het curriculum van de bacheloropleidingen wordt gezamenlijk vormgegeven en uitgevoerd.

De opleidingen AE/BE leiden studenten op voor twee werkcontexten: het algemeen vormend onderwijs (avo) en het beroepsgericht onderwijs (bo). De meeste studenten gaan na afstuderen aan het werk in het vmbo en mbo. De opleidingen LTB en GW leiden alleen op voor het bo.

Er zijn meerdere collega's uit RVE BO actief in de lectoraten Windesheim en de opleidingen benutten kennis uit deze lectoraten (en die van andere hogescholen) voor de onderwijsontwikkeling.

¹ GL: Leraar Godsdienst en Levensbeschouwing

Ontwikkelingen sinds de vorige visitaties (2013, 2015 en 2018)

De vorige visitaties bij de tweedegraads lerarenopleidingen Algemene Economie, Bedrijfseconomie, Gezondheidszorg & Welzijn en Technisch Beroepsonderwijs van Windesheim vonden plaats in 2013, 2015 respectievelijk 2018. Alle opleidingen zijn met een overall 'voldoende' beoordeeld. De verschillende auditteams gaven de opleidingen nog een aantal aanbevelingen mee. Voor het generieke deel waren dat o.a. de volgende aanbevelingen:

generiek:

▪ Het is van belang dat de examencommissie de gelegenheid krijgt zich ten volle te concentreren op de uitvoering haar wettelijk taak: het borgen van de kwaliteit van het toetsen & beoordelen. In dat verband beveelt het panel aan de BSA-taken die nu nog bij de examencommissie liggen uit haar takenpakket te halen.
▪ Saneer de nieuwe beoordelingsformulieren. Deze zijn te gedetailleerd.
▪ Zorg dat de (v)mbo-stroom tijdig klaar is en intensiveer samenwerking met Deltion en Landstede.
▪ Afstandsleren: verminder het aantal netwerkmodulen en zet ze, qua planning flexibel in.
▪ Studeerbaarheid: belangrijke aandachtspunten zijn het aantal en de omvang van de leerwerktaken.

In onderstaand rapport (generiek en opleiding) worden bij de verschillende standaarden de bevindingen van het auditteam met betrekking tot de genoemde acties/ontwikkelingen beschreven.

4. OORDELEN OP HET NIVEAU VAN DE STANDAARDEN

4.1. Beoogde leerresultaten

Standaard 1: De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen.

Toelichting NVAO: De beoogde leerresultaten beschrijven aantoonbaar het niveau (associate degree, bachelor of master) zoals gedefinieerd in het Nederlands kwalificatieraamwerk en de oriëntatie (hbo of wo) van de opleiding. Ze sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die vanuit het regionale, het nationale en het internationale perspectief door het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding. Voor zover van toepassing zijn de beoogde leerresultaten tevens in overeenstemming met relevante wet- en regelgeving.

Bevindingen

Voor de tweedegraads lerarenopleidingen gelden vanaf 1 augustus 2017 de vakinhoudelijke, vakdidactische en pedagogische bekwaamheidseisen voor de leraar voortgezet onderwijs en de leraar beroepsgericht onderwijs die zijn vastgelegd in het Besluit bekwaamheidseisen onderwijspersoneel. Op landelijk niveau heeft afstemming plaatsgevonden over deze drie bekwaamheidseisen. De bekwaamheidseisen voldoen ook aan internationale eisen met betrekking tot het niveau (NLQF² 6) en de oriëntatie.

De tweedegraads lerarenopleidingen van de resultaatverantwoordelijke eenheid Beroepsonderwijs (hierna: RVE BO) van Windesheim hebben de nieuwe bekwaamheidseisen en de onderliggende generieke en vakspecifieke kennisbasis uitgewerkt naar leeruitkomsten. (Zie verderop.)

De bekwaamheidseisen gelden ook voor de kopopleiding. Omdat studenten van de kopopleiding reeds een specifieke vakopleiding in het hoger beroepsonderwijs of wetenschappelijk onderwijs hebben afgerond, voldoen zij aan de vakinhoudelijke bekwaamheidseisen. De kopopleiding richt zich daarom op het realiseren van de vakdidactische en pedagogische bekwaamheidseisen.

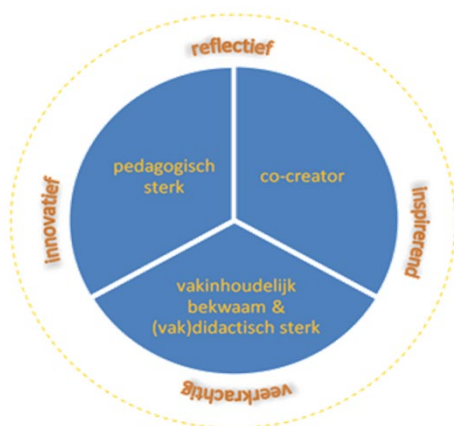
Eigen inkleuring/profilering

Het auditteam heeft geconstateerd dat de lerarenopleidingen van RVE BO zich primair richten op het opleiden van leraren voor het beroepsonderwijs. Aangezien de meeste afstudeerders AE/BE aan het werk gaan in het (v)mbo, zijn ook deze opleidingen bij de RVE BO ondergebracht.

De opleidingen hebben aan de hand van de drie bekwaamheidseisen een nieuw beroepsbeeld voor de (v)mbo docent ontwikkeld met een vertaling daarvan naar leeruitkomsten. Over dit beroepsbeeld en de leeruitkomsten hebben de opleidingen afgestemd met het werkveld: de partnerscholen waarmee ze het samen opleiden vormgeven.

Het beroepsbeeld haakt ook aan bij landelijke publicaties zoals het kwalificatiedossier voor docent mbo en het beroepsbeeld voor de mbo-docent, waarin de specifieke taken van een docent in het beroepsonderwijs worden beschreven. Dat vindt het auditteam een sterk punt. In het beroepsbeeld leggen de opleidingen eigen accenten voor de leraar (v)mbo.

² NLQF: Nederlands Kwalificatie Raamwerk (Qualification Framework)

Het auditteam heeft geconstateerd dat vooral de rol van co-creator specifieke aandacht krijgt:

De leraar beroepsonderwijs moet als co-creator over de grenzen van zijn eigen vakdiscipline of van het onderwijs en het beroepenveld kunnen samenwerken om een beroepsopleiding te creëren die een samenhangend geheel van binnen- en buitenschools leren is en past bij het niveau en de leerbehoeften van de leerling of student.

Het auditteam hoorde hiervan voorbeelden in de gesprekken met docenten en studenten, zoals het zelf uitvoeren van opdrachten bij een bepaald bedrijf of een onderneming en op basis daarvan samen met het bedrijf en/of de school ontwikkelen van lesmateriaal/authentieke opdrachten voor leerlingen/studenten in het (v)mbo.

Ook het accent op het opleiden van studenten tot een brede professional die meer is dan alleen een leraar in zijn eigen vak, zag en hoorde het auditteam terug.

Aan het ontwikkelen van de in het beroepsbeeld genoemde kenmerken besteden de docenten in hun lessen aandacht. (Zie verder standaard 2.)

Het auditteam heeft vernomen dat de RVE BO voornemens is om samen met de RVE Algemeen Vormend Onderwijs (AVO) en de RVE Pabo van Windesheim te komen tot een gezamenlijk beroepsbeeld van de leraar van Windesheim met waar mogelijk/gewenst een specifieke inkleuring. Het auditteam ziet kansen in deze afstemming maar beveelt de opleiding aan te bewaken dat het unieke van de 'BO-identiteit' niet verloren gaat of naar de achtergrond verdwijnt.

Leeruitkomsten

Zoals al in de inleiding is beschreven hebben de tweedegraads lerarenopleidingen van RVE BO te maken met een gevarieerde doelgroep van havisten, mbo'ers tot mensen met werkervaring die al dan niet al werkzaam zijn in het onderwijs. De opleidingen beogen al deze studenten een persoonlijke, uitdagende, flexibele leerroute te bieden en hebben gezamenlijk leeruitkomsten geformuleerd die het vertrekpunt zijn voor flexibel onderwijs en het leveren van maatwerk. Het auditteam is van oordeel dat de opleidingen in de 'Catalogus leeruitkomsten 2021-2022' de algemeen geldende leeruitkomsten en specifieke leeruitkomsten per studierichting helder hebben uitgewerkt. De algemeen geldende leeruitkomsten betreffen het i) Samen Opleiden en ii) leerlijn Beroep. Een voorbeeld voor Samen Opleiden:

- SO.C1.X.21 Leren en opleiden voor een beroep: school en werkveld
De student doet loopbaangesprekken met leerlingen in het (V)MBO, gericht op het ontwikkelen en versterken van loopbaancompetenties. De student zet hierbij professionele gespreksvaardigheden in zoals actief luisteren. De student neemt waar wat het effect is van de wijze waarop hij communiceert en past de communicatie aan op het doel van het gesprek. De student heeft hierbij aandacht voor alle vijf loopbaancompetenties en hij kan een bewuste keuze maken welke competenties meer of minder aandacht krijgen.

(Zie voor de specifieke leeruitkomsten de vakspecifieke rapporten.)

Onderzoek

Zoals al hierboven is vermeld, wensen de opleidingen innovatieve en reflectieve leraren op te leiden. In de hierboven al genoemde catalogus trof het auditteam op verschillende plekken leeruitkomsten aan die betrekking hebben op het ontwikkelen van onderzoeken vermogen. Een passage hieruit:

De docent-in-opleiding zet zijn onderzoekend vermogen in bij de ontwikkeling van een beroepsproduct, waarbij de nadruk ligt op vraagarticulatie en vraagbeantwoording. Je handelt vanuit een zich ontwikkelende onderzoekende houding, waarbij opmerkzaamheid, nieuwsgierigheid, bedachtzaamheid en een kritisch blik het uitgangspunt zijn. Je maakt hierbij gebruik van wetenschappelijk georiënteerde kennis; deels aangereikt en deels zelf gevonden.

Het auditteam is positief over deze uitwerkingen in de leeruitkomsten. Het is duidelijk wat er van de studenten wordt verwacht.

Internationale/interculturele dimensie

Uit de documentatie is gebleken dat de opleidingen het belangrijk vinden om leraren op te leiden vanuit een intercultureel perspectief. De studenten krijgen als leraar in het (v)mbo te maken met een diverse populatie leerlingen en studenten (cultureel, religieus, sociaal-economisch), die met elkaar moeten leren en leven. Daartoe moeten de studenten beschikken over achtergrondkennis, een open houding en pedagogisch-didactische vaardigheden. Ook willen de opleidingen dat de studenten een brede blik krijgen op beroepsonderwijs in het buitenland.

Het auditteam heeft geconstateerd dat de eisen aan de culturele en internationale kennis en vaardigheden in de leeruitkomsten nog niet zo expliciet is terug te lezen en beveelt de opleidingen aan daar naar te kijken. In het curriculum zag het auditteam deze aspecten wel terug. (Zie standaard 2.)

Afstemming met vakgenoten en het werkveld

Het auditteam heeft geconstateerd, dat de tweedegraads lerarenopleidingen van RVE BO regelmatige afstemmen met andere (educatieve) opleidingen binnen Windesheim, werkveldpartners in de regio en op landelijk niveau met andere lerarenopleidingen over de bekwaamheidseisen, de generieke en vakspecifieke kennisbasis en de uitwerking hiervan naar de generieke en vakspecifieke opleidingsprogramma's.

RVE BO is vertegenwoordigd in het Algemeen Directeurenoverleg Educatieve Faculteiten (ADEF) waar de tweedegraads lerarenopleidingen van de verschillende hogescholen met elkaar afstemmen over eisen aan de leraren en actuele ontwikkelingen in het veld.

RVE BO en RVE AVO werken in het concept 'Samen Opleiden' van leraren in een brede regio rondom Zwolle met het werkveld samen in opleidingsscholen waarin per opleidingsschool meerdere partnerscholen zijn geclusterd.

Daarnaast onderhouden (de docenten van) de opleidingen van RVE BO in de driehoek 'lerarenopleidingen – (v)mbo scholen – beroepenveld' via hun eigen netwerken en netwerken van de scholen contact over actuele ontwikkelingen met het beroepenveld van de scholen voor vmbo en mbo. (Zie daarover verder standaard 2.)

Weging en Oordeel: voldoet

De tweedegraads lerarenopleidingen van RVE BO baseren zich aantoonbaar op de landelijke bekwaamheidseisen en de generieke en vakspecifieke kennisbases en hebben hierover regelmatig contact met vakgenoten en het onderwijswerkveld.

De opleidingen hebben samen met het werkveld een beroepsbeeld opgesteld. Op basis van dit beroepsbeeld en de bekwaamheidseisen hebben de opleidingen leeruitkomsten geformuleerd die het flexibel opleiden van studenten mogelijk maken. Het accent op de rol van co-creator en brede professional is herkenbaar voor alle betrokkenen.

Er is aantoonbaar aandacht voor ontwikkelen van onderzoekend vermogen in het beroepsbeeld en de leeruitkomsten. Het expliciteren in de leeruitkomsten van eisen aan internationale en interculturele kennis en vaardigheden heeft nog aandacht.

Het auditteam is op grond van bovenstaande punten, waaronder het samen met het werkveld ontwikkelen van een beroepsbeeld en de heldere uitwerking van leeruitkomsten van oordeel dat de tweedegraads lerarenopleidingen van RVE BO 'voldoen' aan deze standaard.

4.2. Onderwijsleeromgeving

Standaard 2: Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

Toelichting NVAO: De beoogde leerresultaten zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma. Hierbij wordt rekening gehouden met de diversiteit van de toegelaten studenten. De docenten zijn zowel inhoudelijk als didactisch voldoende deskundig om de opleiding te verzorgen en geven begeleiding. De onderwijsleeromgeving bevordert dat studenten op actieve wijze deelnemen aan de vormgeving van het eigen leerproces (*student-centred*).

Indien het onderwijs in een andere taal dan het Nederlands wordt verzorgd, motiveert de opleiding deze keuze. Dit geldt ook indien de opleiding een anderstalige opleidingsnaam hanteert. Docenten beschikken over voldoende beheersing van de taal waarin zij doceren. Voorzieningen worden niet beoordeeld, tenzij deze specifiek voor de betreffende opleiding zijn getroffen.

Bevindingen

I. Inhoud en vormgeving generieke programma

▪ *Koppeling bekwaamheidseisen – programma*

Het ontstaan van de RVE BO en het ontstaan van het beroepsbeeld heeft in 2017 geleid tot een nieuw curriculum C17. Zoals al onder standaard 1 is beschreven hebben de opleidingen de bekwaamheidseisen uit 2017 vertaald naar algemeen geldende leeruitkomsten en specifieke leeruitkomsten per studierichting. Deze leeruitkomsten hebben de opleidingen in het curriculum C17 verbonden aan taakgebieden. Elke module beslaat een taakgebied van de docent. Er zijn zeven taakgebieden geformuleerd voor de major (210 EC). Daarnaast biedt de opleiding een vrije keuze minor (30EC). Voorbeelden van taakgebieden zijn:

- Introductie op het dagelijkse werk van een docent beroepsonderwijs;
- De dagelijkse praktijk van een docent beroepsonderwijs;
- Leren en opleiden voor een beroep: school en werkveld.

Het C17 curriculum kent een opbouw in complexiteit: in leerjaar 1 en 2 ronden studenten onderwijseenheden en bijhorende leeruitkomsten af op NLQF niveau 5 en in leerjaar 3 en 4 op NLQF-niveau 6. De opleidingen verwachten van de studenten in toenemende mate zelfstandig handelen in steeds complexere situaties.

Het auditteam heeft geconstateerd dat de studenten door het generieke en vakspecifieke programma te volgen de beoogde kennis en vaardigheden kunnen ontwikkelen en de bekwaamheden en de daarvan afgeleide leeruitkomsten aan kunnen tonen.

▪ *Opzet en inhoud van het generieke curriculum*

Het curriculum C17 kent drie leerlijnen en zoals al hierboven vermeld zeven taakgebieden/modules. De leerlijnen betreffen:

- i) Samen Opleiden (leerwerktrajecten, Loopbaanoriëntatie en -begeleiding (LOB) en onderzoek);
- ii) Beroep (onderwijskunde, psychologie, pedagogiek, didactiek);
- iii) Vakspecifiek (vakinhoudelijke kennisbasis, vakdidactiek, vaardigheidsonderwijs).

De opleidingen van RVE BO hebben de leerlijnen i) en ii) gezamenlijk vormgegeven.

Daarnaast hebben zij hun onderwijsprogramma's met het werkveld - de partnerscholen binnen het Samen Opleiden - afgestemd. (Zie daarover ook de vakspecifieke rapporten.)

Zoals al in de inleiding en bij standaard 1 is beschreven, hebben de opleidingen te maken met een gevarieerde doelgroep die zij een persoonlijke, uitdagende en flexibele route willen bieden. De opleidingen stimuleren de studenten om in een zogenoemde roadmap aan de hand van de leeruitkomsten en eigen leervragen per taakgebied/module hun ontwikkeling en ontwikkeldoelen vast te leggen en aan te geven hoe zijn de leeruitkomsten willen realiseren. Dit vraagt een grote mate van zelfstandigheid en zelfsturend vermogen. Bij LOB ondersteunen

de docenten de studenten in hun ontwikkelproces en het bepalen van de leerroute. (Zie verderop.)

▪ *Beroepsgerichtheid/Werkplekleren/samen opleiden*

Het auditteam heeft geconstateerd dat de opleidingen de studenten veel gelegenheid bieden om praktijkervaring op te doen. De opleidingen van RVE BO en RVE AVO werken al vanaf 2009 samen met een groot aantal partnerscholen in het concept Samen Opleiden³. Deze partnerscholen zijn geclusterd in opleidingsscholen vanuit het concept Samen Opleiden, waarbij het curriculum van de lerarenopleidingen en de begeleiding van studenten op de werkplek in gezamenlijkheid wordt vormgegeven. Op de opleidingsscholen krijgen de studenten begeleiding van door Windesheim getrainde werkplekbegeleiders (WPB'ers) en schoolopleiders (SO'ers) en vanuit Windesheim van Instituutopleiders (IO'ers) die veelal gekoppeld zijn aan een opleidingsschool. (Zie ook bij 'Personeel'.)

Ten tijde van de audit waren er tien opleidingsscholen. In de opleidingsscholen zijn ook een aantal ROC's vertegenwoordigd.

RVE BO en RVE AVO streven ernaar om uiteindelijk alle studenten van de dagopleiding (dus 100%) op een passende opleidingsschool te plaatsen. Daartoe voert zij nu gesprekken met de zogenoemde 'schilscholen' om toe te treden tot een opleidingsschool. Tevens voert zij oriënterende gesprekken met opleidingsscholen van tweedegraads lerarenopleidingen van andere hogescholen in met name Noord- en Oost-Nederland.

Het huidige percentage studenten van de dagopleiding BO en AVO in de opleidingsscholen is thans 71%.

Studenten die niet participeren in één van de opleidingsscholen, vanwege de afstand of omdat zij een werkplek in het onderwijs hebben, worden begeleid door een IO'er (van Windesheim) in samenwerking met een werkplekbegeleider in de school. Deze IO'er is veelal gekoppeld aan een aantal scholen in eenzelfde regio.

Het auditteam is onder de indruk van het samen opleiden en van de wijze waarop de lerarenopleidingen de scholen betrekken bij het opstellen van de leeruitkomsten en de uitwerking naar het curriculum C17. Er zijn leerteams van SO'ers en IO'ers voor de opleidingsscholen gevormd die samen optrekken en met elkaar uitwisselen over het curriculum. Ook de relatiebeheerders vanuit RVE BO en RVE AVO zorgen voor verbinding en komen veel in de scholen.

Zoals al bij standaard 1 is beschreven streeft RVE BO er nu naar om samen met RVE AVO te komen tot gezamenlijke leeruitkomsten. Dat is ook van belang voor duidelijkheid naar opleidingsscholen en studenten en om goed samen te kunnen werken. Immers, in de opleidingsscholen werken AVO en BO samen met de partnerscholen.

Tijdens de audit vernam het auditteam dat het voor de betrokkenen op de scholen niet goed te volgen is dat er verschillen zijn tussen de leeruitkomsten en het curriculum RVE BO en RVE AVO.

Uit de documentatie en de gesprekken tijdens de audit is gebleken, dat de studenten tevreden zijn over het werkplekleren. Wel zagen zij verschillen in de aard en omvang van de begeleiding. Het auditteam beveelt RVE BO aan hierover expliciet(er) het gesprek met alle betrokkenen – zowel op de scholen als binnen de opleidingen – te voeren.

Beroepsgerichtheid van de opleidingen RVE BO is terug te zien in de expliciete aandacht voor het beroepenveld van scholen voor vmbo en mbo. Studenten leggen bezoeken af aan bedrijven/organisaties en voeren er opdrachten met het oog op het zelf opdoen van kennis en ervaring in de organisatie/het bedrijf. De opleidingen laten ook gastsprekers gastcolleges verzorgen over actuele thema's.

In het werkplekleren krijgen de studenten opdrachten om onderwijsmateriaal te ontwikkelen voor studenten van het mbo die hen voorbereiden op het werken in de beroepspraktijk. Tevens

³ NB: Voor die tijd was er altijd al contact met scholen waar de studenten stage liepen. Stages hebben altijd deel uitgemaakt van de lerarenopleidingen.

moeten de studenten van de lerarenopleidingen voor mbo-studenten bezoeken aan organisaties/bedrijven organiseren en hen voorbereiden op en begeleiden in beroepsstages. Genoemde opdrachten zijn ook relevant voor leraren die in het vmbo (gaan) werken met het oog op beroepsoriënterende en beroepsvoorbereidende karakter van het vmbo. Als toekomstig docenten van beroepsgerichte vakken in het vmbo, moeten studenten invulling kunnen geven aan vmbo-beroepsgerichte examenprogramma en profielen. In de invulling van bovenstaande werken lerarenopleidingen, vmbo en mbo scholen en beroepenveld samen in de eerder al genoemde driehoek.

- *Onderzoek*

Zoals al onder standaard 1 is vermeld, beogen de opleidingen leraren op te leiden die innovatief en reflectief zijn. De opleidingen stimuleren de studenten tijdens de leerwerktrajecten kritisch te kijken naar hun eigen kwaliteiten, ambities en handelen en te onderzoeken hoe zij zich kunnen verbeteren. Hierbij moeten zij een verbinding maken met de theoretische en praktische kennis uit de beroepslijn en de vakspecifieke leerlijn.

De opleidingen streven naar onderzoeksthema's en samenwerking in onderzoek binnen de opleidingsscholen. Indien de student niet op een van de bij onderzoek betrokken opleidingsscholen stage loopt, schrijft hij zich in voor een van de onderzoeksthema's en krijgt hij begeleiding in een leergroep/leergemeenschap van een ervaren onderzoeksdocent.

In jaar 1 t/m 3 wordt onderzoekend vermogen geïntegreerd met werkplekleren aangeboden in een deel van de opleidingsscholen. De overige studenten krijgen vanuit de vakgroep de leerlijn aangeboden.

Het auditteam vindt het werken aan thema's vanuit de scholen op zich een sterk punt. Het auditteam concludeert echter op basis van de afstudeeronderzoeken die het bekeek, dat de studenten veelal onderzoek hadden gedaan naar generieke thema's. Het auditteam zag minder vaak een vakdidactische focus in de onderzoeken. Het auditteam beveelt de opleidingen aan meer het gesprek aan te gaan met studenten en opleidingsscholen over meer vakdidactische thema's rondom onderzoek. De opleidingen meldden desgevraagd, dat zij herkennen dat veel studenten kiezen voor generieke topics. Die zijn erg 'in'. In het stageportfolio is vakdidactiek vaak wel terug te zien.

In 2020-2021 is er een werkgroep van docenten BO en AVO aan de slag gegaan met het beschrijven van een nieuw te voeren lijn voor de ontwikkeling van het onderzoekend vermogen binnen het hele curriculum. De opleidingen waren ten tijde van de audit onder andere bezig met het ontwikkelen van microcursussen om (deel)vaardigheden voor onderzoek te verwerven. De opleidingen willen deze microcursussen (ook) online aanbieden (via kennisclips), zodat de studenten de informatie er zelf (just-in-time) op na kunnen slaan. Daarover is het auditteam positief.

- *Intercultureel en internationaal perspectief*

Zoals onder standaard 1 is beschreven beogen de opleidingen leraren op te leiden die kunnen werken met een diverse populatie leerlingen en studenten in het (v)mbo. De opleidingen besteden in hun lessen o.a. aandacht aan kennis over diverse achtergronden en culturen, burgerschapsvorming en pedagogisch-didactische vaardigheden die ingezet kunnen worden voor specifieke groepen. Studenten die zich verder willen verdiepen kunnen onder andere de minor Burgerschap volgen (30 EC).

Tevens is er in de lessen aandacht voor een internationale oriëntatie op het beroepsonderwijs. Studenten krijgen hiermee een breder kijkkader op de complexiteit van het beroepsonderwijs en de voor- en nadelen van verschillende organisatievormen. Studenten oriënteren zich door middel van opdrachten, een studiereis of een buitenlandse stage op hun beroepsdomein of beroepsonderwijs in het buitenland.

De docenten zorgen ervoor dat zij zelf goed op de hoogte zijn van actuele ontwikkelingen die zij weer kunnen inbrengen in hun lessen. Ze hebben o.a. contacten met Hogeschool Arteveld

(België), nemen deel aan internationale congressen (o.a. EAPRIL⁴) en participeren o.a. in het lectoraat Betekenisvolle en Inclusieve Leeromgevingen.

- *Taal*

Het auditteam heeft vernomen dat de opleidingen expliciet aandacht besteden aan het correct gebruik van de Nederlandse taal. In het verleden moesten de studenten in het eerste studiejaar een taaltoets afleggen. Nu leggen studenten een taalportfolio aan en krijgen alle studenten gedurende de vier jaren van hun studie ontwikkelingsgerichte feedback op hun taalvaardigheid en wordt taalsteun geboden voor studenten die dat nodig hebben. Het auditteam acht het een sterk punt dat bewustzijn voor spelling door de studie heen aandacht krijgt.

- *Instroom, doorstroom, studeerbaarheid*

De opleidingen voldoen voor de toelating van de studenten aan de wettelijke vereisten. Er stromen zowel studenten in die direct vanaf het havo of vwo komen als studenten met een mbo-4 diploma of een reeds eerder gevolgde hbo- of wo-opleiding. Op basis van de vorige studie en/of achtergrond kunnen studenten instromen een van de leerwegen van de voltijdopleiding (de dagopleiding, afstandsleren, TC of kopopleiding) en bij LTB ook in een deeltijdvariant⁵.

Het auditteam heeft vernomen, dat er geen grote problemen zijn met de studeerbaarheid. Daar waar nodig maken de docenten aanpassingen, aldus de studenten. De docenten luisteren goed naar de opmerkingen die studenten maken.

- *Studentgerichtheid en studiebegeleiding*

Zoals al hierboven is beschreven beogen de opleidingen alle studenten een flexibele leerroute te bieden en werken de studenten aan de hand van een roadmap waarmee ze regie kunnen voeren op hun eigen ontwikkeling. De studenten krijgen de mogelijkheid om te versnellen of te vertragen al naar gelang de bagage waarover zij al beschikken en hun persoonlijke omstandigheden.

Het auditteam heeft geconstateerd dat de opleidingen tevens ruimte bieden aan de studenten om zich te profileren. Zo is er in curriculum van het derde studiejaar een persoonlijke profileringsruimte ingeroosterd – de vrije minorruimte - van 30 EC. In de eerste helft van het vierde studiejaar staan twee onderwijseenheden ingeroosterd voor professionele profilering: F1 Profilering AVO/BO (15 EC) en F2 Vakinhoudelijke profilering (15 EC). F1 is gericht op het pedagogisch/didactisch handelen. Studenten verdiepen zich daarbij bijvoorbeeld in mentorschap als beginnend docent of begeleiding van studenten volgens een specifieke methode. Studenten stellen voor F1 en F2 een plan van aanpak op waarin zij zelf uitwerken hoe zij invulling geven aan deze onderwijseenheden. Vervolgens voeren zij dit plan uit in de onderwijspraktijk en/of in de beroepspraktijk en leveren zij een beroepsproduct op. In beide onderwijseenheden heeft co-creatie, samenwerken met partners over de grenzen van het eigen vakgebied, een belangrijke plek.

Binnen het onderdeel Loopbaanoriëntatie en -begeleiding (LOB) besteden de docenten onder meer aandacht aan de professionele ontwikkeling van de student zelf, naast aandacht voor het begeleiden van de ontwikkeling van vmbo-leerlingen en mbo-studenten. Leidend voor die ontwikkelingen zijn de ervaringen die de student tijdens werkplekleren opdoet. De student reflecteert op zijn ontwikkeling, kwaliteiten en drijfveren en bepaalt op grond daarvan hoe hij aan volgende leeruitkomsten wil gaan werken, welke accenten hij daarin wil leggen. De opleidingen hebben een (virtueel en fysiek) leerplein ingericht, waar studenten samen kunnen werken en de begeleiding kunnen krijgen waar ze behoefte aan hebben. De studenten die het auditteam sprak, waren tevreden over de begeleiding binnen LOB.

⁴ EAPRIL: European Association for Practitioner Research on Improving Learning

⁵ Zoals al in de inleiding is vermeld, heeft de beoordeling van de deeltijdvariant al eerder plaatsgevonden in 2021 en is deze variant niet meegenomen in de huidige beoordeling van de opleiding LTB.

- *Kopopleiding*

Het auditteam heeft vernomen, dat relatief veel studenten van de kopopleiding afkomstig zijn uit het economisch werkveld en uit het werkveld zorg en welzijn. De opleidingen vermoeden dat dit te maken heeft met reorganisaties in de economische branche en werkomstandigheden in de zorg. Dat maakt dat RVE BO en RVE AVO de coördinatie in handen hebben gelegd voor een docent uit het team AE/BE en een docent uit het team GW.

De kop-studenten komen een dag per week naar de opleiding en volgen een leerwerktraject in een school. Uit evaluaties blijkt dat de studenten positief zijn over de opleiding als geheel, de begeleiding en de aansluiting bij de praktijk. Ze ervaren de eenjarige opleiding wel als heel intensief. RVE BO is voornemens ook de kop-studenten meer op maat te gaan ondersteunen door het aanbieden van workshops en een leerplein.

- *Onderwijs in coronatijd*

Het auditteam heeft geconstateerd dat de opleidingen er in geslaagd zijn om het onderwijs in de coronatijd goed op te vangen. Uit de documentatie en de gesprekken is gebleken, dat de docenten de hele periode contact hebben gehouden/gezocht met alle studenten en waar nodig/gewenst oplossingen hebben gezocht voor knelpunten, bijvoorbeeld door leerwerktrajecten door te laten schuiven naar een volgend studiejaar, extra ondersteuningsbijeenkomsten of een 'summerschool' te organiseren of een student te adviseren om zijn studie te vertragen. Ook hebben de opleidingen online leerpleinen opgericht, waarin de studenten met elkaar konden samenwerken. Tevens hebben de opleiding gezorgd voor alternatieve toetsen. (Zie standaard 3.)

Het auditteam heeft geconstateerd dat de docenten ook aandacht hebben besteed aan hun eigen kennis en vaardigheden in het verzorgen van online onderwijs. Onder leiding van een van de docenten van RVE BO die verbonden is aan het lectoraat Onderwijsinnovatie en ICT, hebben ze in het wekelijkse online 'bijpraatmoment' leerervaringen met online onderwijs en didactiek uitgewisseld. Hier zijn leerpunten uit naar voren gekomen en direct toepasbare praktische handvatten, zoals het stimuleren van interactie en het monitoren van aanwezigheid. Andere leerpunten zoals een goede blend van face-to-face en online onderwijs hebben de docenten meegenomen voor het volgende studiejaar. De ervaringen die de docenten opdeden, deelden zij ook met de studenten die dit weer konden inzetten in hun eigen lespraktijk. Zo kon er een mooie dubbelslag plaatsvinden in het leren. Dat vindt het auditteam sterke punten. Daarnaast hebben de docenten ervaren dat het gebruik van ICT in de afstemming met de begeleiders in de scholen van meerwaarde was. Er was zelfs vaker contact nu het online plaatsvond. Dat geldt ook voor de studenten afstandsonderwijs, waarbij de docenten in hun lessen aan en contact met studenten meer gebruik zijn gaan maken van ICT. Ook daarover is het auditteam positief.

II. Personeel

Het auditteam trof bij de opleidingen van RVE BO enthousiaste, betrokken en deskundige opleiders/docenten aan, die goed met elkaar samenwerken. Studenten zijn tevreden over de docenten. Ze zijn benaderbaar, betrokken, deskundig, open en meedenkend.

Het auditteam vindt het sterk dat er BO-breed wordt gestreefd naar kwalificaties, zoals de Basiskwalificatie Examinering (BKE), Seniorkwalificatie Examinering (SKE), VELON⁶-registratie en masterniveau. Uit de overzichten van de teams en uit de gesprekken blijkt dat nagenoeg alle docenten van de lerarenopleidingen BO beschikken over een master en dat drie docenten zijn gepromoveerd.

De examencommissie eist met ingang van 2020-2021 van alle examinatoren dat zij hun BKE hebben en een masterdiploma. Nieuwe docenten moeten binnen een jaar hun BKE behalen. (Zie verder standaard 3.)

Er is een mix van docenten met een vakinhoudelijke achtergrond en/of een achtergrond in onderwijsleerwetenschappen. Alle docenten beschikken over een onderwijsbevoegdheid.

⁶ VELON: Vereniging van, voor, door lerarenopleiders in Nederland

Daarnaast beschikken veel docenten over werkervaring in het vakgebied waarin ze onderwijs verzorgen. Een aantal docenten heeft een eigen bedrijf binnen het vakgebied waarin zij lesgeven.

In het afgelopen jaar hebben de docenten o.a. samen aandacht besteed aan het formuleren van en werken met leeruitkomsten, onderzoekende houding en online onderwijs.

Het auditteam heeft geconstateerd dat de docenten buiten het lesgeven om ook actief zijn op het gebied van onderwijs en onderwijsontwikkeling. Ze hebben o.a. (internationale) contacten met Hogeschool Arteveld (België), ze nemen deel aan internationale congressen (o.a. EAPRIL) en participeren in lectoraten Betekenisvolle en Inclusieve Leeromgevingen en Onderwijsinnovatie en ICT. Door middel van publicaties nemen docenten actief deel aan (inter)nationale discussies over onderwijsontwikkelingen, zoals online onderwijs, lesson study, boundary crossing, integratieve leeromgevingen in het beroepsonderwijs.

(Zie over de vakdocenten verder de vakspecifieke rapporten.)

De opleidingen zorgen ook voor adequate professionalisering en kwalificering van SO'ers en WPB'ers voor het begeleiden/coachen van studenten binnen de opleidingsscholen. Het auditteam vond het mooi om te horen dat er binnen sommige opleidingsscholen begeleiders/opleiders worden getraind als externe examinerator of assessor voor onderzoek en werkplekleren. (Zie daarover standaard 3.)

III. Opleidingsspecifieke voorzieningen

De lerarenopleidingen BO zijn gevestigd in een van de gebouwen op Campus 2 in Zwolle. De opleidingen kunnen daar gebruik maken van alle (generieke) ruimtelijke en materiële voorzieningen die Windesheim biedt: grotere en kleine lokalen, een mediatheek, ruimtes voor studie en overleg. Ook beschikken de opleidingen over een digitale leeromgeving voor het aanbieden van onderwijs en het begeleiden van studenten. Voor de studenten afstandsleren wordt de digitale leeromgeving niet alleen gebruikt om leermaterialen aan te bieden, maar ook om studenten te kunnen begeleiden bij het uitvoeren van opdrachten.

Zoals al uit bovenstaande blijkt hebben de docenten de digitale omgeving in de coronatijd ook intensief gebruikt voor het onderwijs aan alle studenten.

Voor ondersteuning bij digitale onderwijsactiviteiten kunnen studenten gebruik maken van het digitale informatiecentrum Lab21⁷ en het Mediacentrum. Studenten kunnen in het Mediacentrum onder meer deelnemen aan workshops over het gebruik van een lightboard en een green screen.

Een aantal opleidingen maakt gebruik van specifieke aanvullende voorzieningen. (Zie hierover de vakspecifieke rapporten.)

Weging en Oordeel:

Het auditteam is van oordeel dat de lerarenopleidingen van RVE BO een sterk op de praktijk gericht en met de praktijk samenhangend programma bieden. Door dit programma te volgen, kunnen de studenten de beoogde kennis en vaardigheden ontwikkelen en de bekwaamheden en de daarvan afgeleide leeruitkomsten aantonen.

Zie voor de weging en het oordeel over standaard 2 verder de vakspecifieke rapporten per opleiding.

⁷ Lab21 zorgt voor ontmoeting en kennisuitwisseling rondom ICT innovaties in onderwijs en begeleiding

4.3. Toetsing

Standaard 3: De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Toelichting NVAO: De beoordeling is valide, betrouwbaar en voldoende onafhankelijk. De eisen zijn helder voor de studenten. De kwaliteit van de tentaminering en examinering wordt voldoende gewaarborgd en voldoet aan de wettelijke deugdelijkheidsvereisten. De toetsen ondersteunen het eigen leerproces van de student.

Bevindingen

Systeem van toetsen en beoordelen

Het auditteam is van oordeel dat RVE BO de specifieke richtlijnen en uitgangspunten voor toetsing en toetsprogramma's helder heeft beschreven in het document 'Opleidings- en Toetskader (OTK) 2019-2024'. Dit toetsbeleid is afgeleid van het instellingsbrede kader dat Windesheim in januari 2020 heeft vastgesteld voor het toetsen en beoordelen.

Elke afzonderlijke opleiding heeft een Toetsplan opgesteld waarin ze haar toetsprogramma heeft uitgewerkt in een Excel sheet. Daarin is terug te lezen aan welke leeruitkomsten in elke module wordt gewerkt en op welke wijze de opleiding deze leeruitkomsten toetst. In het overzicht heeft elke opleiding tevens inzichtelijk gemaakt hoe de kennisbases zijn gedekt. De opleidingen zetten een variatie aan toetsvormen in, waaronder schriftelijke toetsen, (reflectie)verslagen, proeve van bekwaamheid, mondelinge toetsen, dossiers en presentaties. Maar studenten kunnen ook verzoeken om alternatieve toetsing of validering van leeruitkomsten. (Zie daarover verderop en in het vakspecifieke rapport.)

In het OTK heeft de RVE BO haar visie op het toetsen beschreven. Zoals al onder standaard 1 is vermeld, streven de opleidingen ernaar maatwerk te bieden en studenten flexibel te laten studeren. Het auditteam is van oordeel dat hierbij ook het uitgangspunt van de opleidingen past (om ernaar te streven) om de leeruitkomsten leerwegonafhankelijk te toetsen. De opleidingen zetten zowel summatief toetsen als formatief toetsen in. Het formatief toetsen is ontwikkelingsgericht met gebruik van feedback, feed up en feed forward. De opleidingen vragen de studenten in hun roadmap te beschrijven op welke wijze zij de leeruitkomsten behorend bij de verschillende modules willen afronden.

Kennisbasistoetsen

De tweedegraads lerarenopleidingen van RVE BO nemen conform de landelijk gemaakte afspraken binnen de Vereniging Hogescholen de digitale landelijke kennisbasistoets (LKT) van het vak af. Voor LTB is geen LKT. (Zie over de LKT de vakspecifieke rapporten.)

De toetsing van de generieke kennisbasis gebeurt vooral binnen de leerlijn Samen Opleiden en de leerlijn Beroep.

Validiteit, betrouwbaarheid, inzichtelijkheid

De opleidingen zorgen er op verschillende manieren voor dat de toetsen valide, betrouwbaar en transparant zijn, conform de afspraken in het RVE BO-brede OTK. Dat doen zij zowel voor het generieke als vakspecifieke curriculum o.a. door:

- elke opleiding heeft in een overzicht in haar Toetsplan inzichtelijk gemaakt wat de relatie is tussen de bekwaamheidseisen, de leeruitkomsten en de modules en hoe zij de leeruitkomsten toetsen;
- bij de start van een module krijgen de studenten informatie over de leeruitkomsten, de beoordelingscriteria en de mogelijkheden om de leeruitkomsten te realiseren. Voor elke module zijn studiewijzers beschikbaar, waarin de wijze van toetsen en beoordelen, de toetscriteria en -normering en de toetsmatrijs zijn opgenomen;
- sinds 2020-2021 zijn alle docenten die worden ingezet als examinerer gecertificeerd voor Basiskwalificatie Examinering (BKE) en in het bezit zijn van een mastertitel. Daarmee borgen de opleidingen zowel de kwaliteit van het ontwerpen van toetsen als het beoordelen;

- de opleidingen betrekken ook het werkveld bij het beoordelen; niet meer alleen als adviseur maar binnen sommige opleidingsscholen inmiddels ook in een experiment als externe examiner. (Zie verder bij 'examencommissie en toetscommissie'.);
- lerarenopleiders en werkplekbegeleiders die als assessor worden ingezet, zijn getraind en gecertificeerd als assessor;
- de opleidingen passen op verschillende momenten het meer-ogen principe toe;
- de docenten kalibreren periodiek met elkaar over de gegeven beoordelingen;
- de docenten RVE BO zijn met de docenten RVE AVO en de opleidingsscholen in gesprek over het aanscherpen van de leeruitkomsten en de bijbehorende beoordelingscriteria;
- de docenten kalibreren jaarlijks in de landelijke netwerk van de lerarenopleidingen met elkaar over steekproeven van eindwerken.

Tevens borgen de examencommissie en de toetscommissie de kwaliteit van het toetsen en beoordelen. De examencommissie benoemt jaarlijks examinatoren. (Zie verder de paragraaf 'examencommissie en toetscommissie'.)

Het auditteam heeft ook zelf naar voorbeelden van toetsen en (ingevulde) beoordelingsformulieren gekeken, waaronder de eindwerken. Hierin vielen het auditteam een aantal zaken op met betrekking tot vooral de kleine kwaliteit. Zo miste soms de tweede handtekening, had een tweede beoordelaar het oordeel van de eerste beoordelaar bekrachtigd in plaats van een eigen onafhankelijke beoordeling uit te voeren, hadden de examinatoren niets gezegd over het correct gebruik van de Nederlandse taal of het hanteren van de APA⁸ normen of over incompleetheid van het dossier en was er een bandbreedte te zien in omvang en kwaliteit van de gegeven feedback.

Het auditteam acht het belangrijk dat de examinatoren inzetten op meer kalibratie en zorgen voor meer vergelijkbare beoordelings- en feedbackexpertise. Dat zijn ook aandachtspunten die de examencommissie noemde tijdens de audit. (Zie verderop.)

Het auditteam heeft geconstateerd dat de opleidingen vrij informeel werken. Het auditteam adviseert de opleidingen van RVE BO veel voorkomende praktijken, criteria en aanpakken meer te formaliseren in beleidsdocumenten.

Valideren, vrijstellingen en alternatieve toetsvormen

Tijdens de audit is ook gesproken over het verlenen van vrijstellingen, het valideren van leeruitkomsten en het bieden van alternatieve toetsvormen. Studenten krijgen tot nu toe alleen vrijstelling op basis van getuigschriften behaald aan NVAO geaccrediteerde instellingen in Nederland of op grond van buitenlandse diploma's die gevalideerd zijn door het Nuffic. De opleidingen bieden studenten die denken dat ze al beschikken over de beoogde leeruitkomsten mogelijkheden om leeruitkomsten te laten valideren aan de hand van bewijzen. Zo mocht een student die al veel werkervaring had in het onderwijs, aantonen dat de beoogde leeruitkomsten van de profileringsmodule F1 al had gerealiseerd in zijn eigen lespraktijk. Bij verzoeken om alternatieve toetsing bekijkt de examencommissie of de student met het alternatief de leeruitkomsten kan aantonen. Ook daarvan vernam het auditteam mooie voorbeelden. Zo mocht een student een door hem ontwikkelde workshop inbrengen als bewijs in plaats van het door de opleiding beoogde dossier. En een student die al veel onderwijservaring had, maar in een andere context, hoefde alleen nog aan te tonen dat hij ook pedagogisch bekwaam was in een GW context.

Toetsen in coronatijd

Het auditteam heeft vernomen, dat de opleidingen in de coronatijd actief hebben gezocht naar alternatieven voor de toetsen. Dit gold bijvoorbeeld voor de reguliere schriftelijke toetsen. De examencommissie en de curriculum hogeschoolhoofddocent (HHD) waren hier nauw bij betrokken en hebben regels opgesteld rondom validiteit en betrouwbaarheid. Tijdens de lockdowns hadden studenten soms moeite met het uitvoeren hun leerwerktrajecten. Dit is deels opgevangen doordat studenten online lessen in het vo en mbo uit konden en mochten voeren.

⁸ APA: American Psychological Association standard

Ook hebben instituutsopleiders online lesbezoeken gebracht aan hun studenten. Dat heeft er voor gezorgd, dat studenten zo min mogelijk vertraging opliepen.

Examencommissie en toetscommissie

De examencommissie van de tweedegraads lerarenopleiding van Windesheim is breed opgezet. De commissie is verantwoordelijk voor de lerarenopleidingen van de RVE AVO en de RVE BO en de opleidingen van Theologie en Levensbeschouwing (RVE T&L). Vanuit elke RVE hebben er vertegenwoordigers zitting in de examencommissie.

Het auditteam heeft geconstateerd dat de examencommissie haar rol goed vervult. Zo laat ze de toetscommissie periodiek het toetsbeleid en de toetsprogramma's van de opleidingen controleren. Met behulp van checklists controleert ze de kwaliteit van de toetsen, neemt ze steekproeven van eindwerken, is zij betrokken bij de kwaliteit van alternatieve toetsen (bijvoorbeeld in de coronatijd) en verzoeken van studenten om leeruitkomsten op een andere wijze aan te tonen. Dit laatste komt regelmatig voor bij studenten die al eerder een opleiding hebben afgerond en/of al hebben gewerkt/werken.

De examencommissie wordt bij het uitvoeren van haar borgende taak goed ondersteund door een toetscommissie, die eveneens breed is samengesteld. Het auditteam heeft geconstateerd dat de toetscommissie aantoonbaar planmatig te werk gaat.

Met de examencommissie is gesproken over de hierboven al genoemde aandachtspunten rondom de kleine kwaliteit van het toetsen en beoordelen. De examencommissie meldde dat zij deze punten al op haar agenda heeft staan. Zo heeft ze de opleidingen in het afgelopen jaar kalibratiesessies laten organiseren voor alle examinatoren om naar steekproeven van eindwerken te kijken. De betrokken docenten hebben elkaar daarbij stevige en kritische feedback gegeven op de verschillende onderdelen binnen het beoordelingsproces, waaronder taalfouten en kwaliteit van de feedback. De examencommissie is voornemens tweemaal per jaar zulke kalibratiesessies te laten houden, waarbij alle examinatoren verplicht zijn minimaal eenmaal aanwezig te zijn. Dat vindt het auditteam een belangrijke afspraak. Daarmee kan de commissie tevens nagaan of de docenten gemaakte afspraken naleven. Ook wordt er sinds september 2021 ingezet op regelmatige (maandelijks) checks van ingeleverd en beoordeeld eindwerk, waarbij aandacht voor de kleine kwaliteit, volledigheid en transparantie van de beoordelingen centraal staat. Indien één of meerdere van die aspecten niet voldoet wordt een verbeteractie gevraagd van de examinerator.

Ten aanzien van taal wordt door examencommissie en betrokkenen bij de eindwerken meer ingezet op spellingsbewustheid, inzet van het taalportaal en het stimuleren van studenten om hun werk door meelezers te laten controleren. Tevens gaat de examencommissie spelling aandachtspunt maken bij kalibratiesessies. Ook deze initiatieven ondersteunt het auditteam.

Tijdens de audit is ook gesproken over de ambitie van de lerarenopleidingen om meer holistisch te beoordelen en richting leerwegaafhankelijk toetsen en mogelijk richting programmatisch toetsen te gaan. De examencommissie heeft in dit verband de wens geuit om een speciale projectgroep in te richten die zich gaat buigen over wensen en mogelijkheden. Het auditteam ondersteunt dit idee. Daarmee zorgt de examencommissie er voor dat zij haar borgende taak kan blijven vervullen en krijgt de projectgroep de zorgende taak om opleidingen te adviseren over de opzet en inrichting van het nieuwe toetsen.

Een andere interessante ontwikkeling waarover het auditteam hoorde, was het experiment om ook examinatoren vanuit het werkveld in te zetten bij het beoordelen van stages en onderzoek binnen de opleidingsschool. Deze externe examinatoren krijgen eerst een training 'beoordelen' bij Windesheim. Binnen een aantal opleidingsscholen zijn nu al externe examinatoren ingezet. Daarmee versterken de opleidingen de ambitie van het echt samen opleiden met de scholen. Het auditteam is hierover positief. Het beveelt de opleidingen aan wel kritisch te blijven kijken of de vertegenwoordigers vanuit het werkveld ook voldoende zijn toegerust om de studenten bij het uitvoeren van het onderzoek goed te begeleiden en te beoordelen.

Afstuderen

De ijkpunten van de tweedegraads lerarenopleidingen van RVE BO om het gerealiseerde niveau van de studenten vast te stellen, zijn voor alle opleidingen gelijk. Deze bestaan uit de Landelijk Kennisbasistoets, het leerwerktraject 4 en afstudeeronderzoek:

- Landelijke kennisbasistoets (LKT): een digitale kennisbasistoets van het vak die alle studenten AE/BE en GW in het derde of vierde studiejaar afleggen. Voor LTB is die toets er niet;
- Leerwerktraject 4 (20 EC): de student stelt een dossier samen waarin hij aantoont dat hij vakinhoudelijk, (vak)didactisch en pedagogisch bekwaam is en dat hij in de rol van docent de onderwijspraktijk en het beroepenveld met elkaar kan verbinden en nieuwe netwerken vanuit deze driehoek op kan zetten om blijvend aan te sluiten bij de dynamische context;
- Dossier onderzoekend vermogen (10 EC): hierin laat de student zien hoe hij vanuit een kritische, onderzoekende houding en op basis van bestaande kennis en eigen onderzoeksactiviteiten een bijdrage kan leveren aan de verbetering van de onderwijspraktijk. De student kan kiezen uit twee varianten:
 - i) ENVO.EIOZ: de student voert een praktijkgericht onderzoek uit volgens de empirische onderzoekscyclus en schrijft een onderzoeksverslag;
 - ii) ENBO-SO.G2: de student ontwikkelt een beroepsproduct, dat hij verantwoordt met ontwerpgerichte onderzoeksactiviteiten, zoals een trendanalyse, opstellen van ontwerpcriteria op basis van literatuur en werkveldverkenning, maken en evalueren van een ontwerp, waarbij het onderwijs- en/of beroepenveld wordt betrokken (co-creatie).

Daarnaast bestaat het C17 curriculum in het vierde studiejaar – de afstudeerfase – uit de onderwijseenheden F1 Profileringsprofiel en F2 Vakinhoudelijke profilering. (Zie standaard 2.) Deze werkstukken maken geen deel uit van de ijkpunten voor het afstuderen, maar moeten wel op NLQF-niveau 6 worden afgerond en een complexiteit betreffen vanwege integratie verschillende bekwaamheden.

Zoals al onder standaard 2 is vermeld, heeft een 'werkgroep onderzoek' in het studiejaar 2020-2021 een voorstel geschreven voor aanpassing van het eindonderzoek, waarbij naast het beroepsproduct ook aandacht is voor het proces. Dezelfde werkgroep heeft ook de nieuwe onderzoekslijn beschreven. (Zie standaard 2.)

Voor de leerwerkstages en de eindstage is de afgelopen jaren een nieuw beoordelingsformulier ingevoerd, passend bij de bekwaamheden en de mogelijkheid om meer uit te gaan van leeruitkomsten rondom taakgebieden.

Het in gebruik nemen van het nieuwe beoordelingsformulier waarin naast het behalen van leeruitkomsten ook is ingezet op meer procesmatige stappen en criteria, acht het auditteam een goede ontwikkeling. Dit draagt al bij aan verdere concretisering en het meer divers maken van de beoordeling. Het auditteam acht het wel belangrijk dat er een juiste balans blijft tussen proces- en uitkomstcriteria.

Weging en Oordeel:

Zie voor weging en oordeel de vakspecifieke rapporten per opleiding.

4.4. Gerealiseerde leerresultaten

Standaard 4: De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten zijn gerealiseerd.

Toelichting NVAO: Het realiseren van de beoogde leerresultaten blijkt uit de uitkomsten van toetsen, de eindwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren.

Bevindingen

Wijze waarop afgestudeerden in de praktijk functioneren

Uit evaluaties en gesprekken met vertegenwoordigers vanuit het werkveld, blijkt dat het werkveld positief is over de kwaliteit van studenten die zijn afgestudeerd bij Windesheim. Veel studenten hebben al een baan in het onderwijs als zij starten met de opleiding of krijgen tijdens hun opleiding een baan aangeboden op de school waar ze hun leerwerktraject uitvoeren. Uit evaluaties en uit onderzoek bij alumni blijkt dat (oud-)studenten tevreden zijn over de opleiding, specifiek de praktijkgerichtheid ervan. Zij voelen zich goed voorbereid op hun loopbaan in het onderwijs. De opleidingen organiseren jaarlijks een professionaliseringsdag waardoor zij contact houden met alumni.

Eigen oordeel van het auditteam over het gerealiseerde niveau

Het kern- en vakpanel hebben in totaal van acht studenten van elke opleiding eindwerken bestudeerd uit 2019-2020 en 2020-2021, verdeeld over de afgestudeerden van de dagopleiding, afstandsleren en waar aanwezig van de kopopleiding. Van drie studenten van elke opleiding bestudeerde het auditteam het volledige afstudeerdossier bestaande uit het dossier van Leerwerktraject 4 en het dossier onderzoekend vermogen. Van de overige studenten bestudeerde het auditteam hetzij het dossier van het onderzoekend vermogen, hetzij het dossier van Leerwerktraject 4.

De bevindingen van het auditteam met betrekking tot de eindwerken staan beschreven in de vakspecifieke rapporten.

Weging en Oordeel

Zie voor weging en oordeel de vakspecifieke rapporten per opleiding.

5. ALGEMEEN EINDOORDEEL

Zie voor het eindoordeel het vakspecifieke rapport.

6. AANBEVELINGEN GENERIEK

- Bewaak in de afstemming met RVE AVO over het beroepsbeeld, dat het unieke van de BO identiteit niet verloren gaat of naar de achtergrond verdwijnt.
- Expliciteer ook in de leeruitkomsten de eisen aan culturele en internationale kennis en vaardigheden.
- Kom samen met RVE AVO tot gezamenlijke leeruitkomsten en tot zelfde eisen aan opdrachten voor het Samen Opleiden-gedeelte.
- Voer expliciet(er) het gesprek met alle betrokkenen over de aard en de omvang van de begeleiding bij het onderzoekend vermogen.
- Ga het gesprek aan met studenten en opleidingsscholen over meer vakdidactische thema's rondom onderzoek.

BEOORDELINGSRAPPORT

Beperkte opleidingsbeoordeling

**Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs
van de tweede graad in Algemene
Economie en Bedrijfseconomie
voltijd**

Christelijke Hogeschool Windesheim

CROHO nr. 35202 en 35203

Ontwikkelingen sinds de vorige accreditatie (2015)

In 2015 vond de visitatie plaats van de tweedegraads lerarenopleidingen Algemene Economie en Bedrijfseconomie van Hogeschool Windesheim. Het auditteam heeft in het accreditatierapport over de opleidingen een aantal aanbevelingen ter verbetering geformuleerd. Dit betrof:

▪ De criteria die de opleidingen hanteren bij het beoordelen van de praktijkonderzoeken, hebben te zeer betrekking op louter de vorm van het onderzoek. De opleidingen zouden de beoordelingscriteria ook moeten koppelen aan de inhoud: aard en reikwijdte van het onderzoeksthema.
▪ Het panel pleit er voor, dat beide opleidingen meer dan zij thans doen, het vier-ogen principe toepassen. Dus niet alleen bij het Meesterstuk, het Afstudeerdossier en het Afstudeeronderzoek, maar ook bij andere toetsen.
▪ Het panel pleit er voor, dat beide opleidingen de vakdidactische component in het programma duidelijk en expliciet vorm geven zodat het een van de algemene didactiek onderscheiden plaats krijgt binnen beide programma's.

In onderstaand rapport (en in het generieke rapport) zijn bij de verschillende standaarden de bevindingen van het auditteam beschreven met betrekking tot bovenstaande aanbevelingen.

7. OORDELEN OP HET NIVEAU VAN DE STANDAARDEN

7.1. Beoogde leerresultaten

Standaard 1: De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen.

Toelichting NVAO: De beoogde leerresultaten beschrijven aantoonbaar het niveau (associate degree, bachelor of master) zoals gedefinieerd in het Nederlands kwalificatieraamwerk en de oriëntatie (hbo of wo) van de opleiding. Ze sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die vanuit het regionale, het nationale en het internationale perspectief door het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding. Voor zover van toepassing zijn de beoogde leerresultaten tevens in overeenstemming met relevante wet- en regelgeving.

Bevindingen

Zoals in het generieke gedeelte van dit rapport is beschreven, baseren de tweedegraads lerarenopleidingen Algemene Economie (AE) en Bedrijfseconomie (BE) zich voor hun onderwijs op de drie bekwaamheidseisen en de landelijk vastgestelde generieke en vakspecifieke kennisbases.

Vakspecifieke kennisbasis

In 2017 heeft een herijking plaatsgevonden van de kennisbasis van de tweedegraadslerarenopleidingen Economie. Hierbij zijn de voormalige afzonderlijke kennisbases van AE en BE samengevoegd tot één kennisbasis Economie. Deze herijking was gericht op de inhoud, het niveau en de breedte van de vakinhoudelijke en vakdidactische kennis. De herijking is landelijk gevalideerd door het werkveld en externe inhoudelijke deskundigen.

De tweedegraadslerarenopleiding kennisbasis Economie kent de volgende domeinen:

- Domein 1: Macro-economie
- Domein 2: Micro-economie
- Domein 3: Monetaire economie
- Domein 4: Collectieve sector
- Domein 5: Internationale economische betrekkingen
- Domein 6: Bedrijfsadministratie
- Domein 7: Financiële rekenkunde
- Domein 8: Management accounting
- Domein 9: Corporate finance
- Domein 10: Financial accounting
- Domein 11: Commerciële economie
- Domein 12: Management en organisatie
- Domein 13: Logistiek
- Domein 14: Integratie
- Domein 15: Een economische en maatschappelijke bril
- Domein 16: Vakdidactiek

Eigen profilering/inkleuring

Het auditteam heeft geconstateerd dat de positionering van de lerarenopleidingen AE en BE in de RVE BO heeft geleid tot een versteviging van het beroepsgerichte karakter van het economie-onderwijs. Er is in het curriculum een duidelijke focus op zowel de context van het vmbo als het mbo. (Zie daarover verder standaard 2.)

De opleidingen hebben de ambitie om studenten op te leiden tot toekomstbestendige economie-docenten. Duurzaamheid is daarom sinds 2018 een centraal thema in de opleidingen. (Zie voor uitwerking in het curriculum verder standaard 2.)

Contacten/samenwerking werkveld en vakgenoten

Naast de contacten die er RVE BO-breed zijn met het Algemeen Directeurenoverleg Educatieve Faculteiten (ADEF) en het werkveld via o.a. de opleidingsscholen, hebben de docenten Economie contact met collega-opleiders in het Landelijk Vakgroepoverleg. Ook met het werkveld onderhouden de docenten op verschillende manieren nauw contact. Zo hebben de opleidingen ten bate van het mbo-semester (zie standaard 2) een Raad van Advies opgericht. Sinds zomer 2021 participeren de opleidingen in de Zwolse Koers, een regionale samenwerking van de economische opleidingen van de ROC's Deltion en Landstede en Windesheim. Op landelijk niveau werken de opleidingen samen met de stichting Praktijkleren, een samenwerkingsverband van roc's, dat streeft naar een stevige verbinding tussen beroepsonderwijs en arbeidsmarkt in de economische sector. Samen met dit samenwerkingsverband wordt onderwijs- en toetsmateriaal voor vmbo en mbo ontwikkeld. Het auditteam is positief over bovengenoemde contacten met het oog op de opzet en inhoud van het economie-curriculum.

Tot slot zijn de opleidingen in het kader van duurzaamheid sinds kort betrokken bij SustainaBul, een project van Studenten van Morgen, waarin hoger onderwijsinstellingen worden gerangordend naar duurzaamheid. Deze samenwerkingen leiden tot opdrachten voor de studenten en beroepsproducten.

Weging en Oordeel:

Zie voor weging en oordeel het generieke gedeelte van dit rapport. Er is voor de tweedegraads lerarenopleidingen Algemene Economie en Bedrijfseconomie geen aanleiding om af te wijken van dit algemene oordeel 'voldoet'.

7.2. Onderwijsleeromgeving

Standaard 2: Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

Toelichting NVAO: De beoogde leerresultaten zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma. Hierbij wordt rekening gehouden met de diversiteit van de toegelaten studenten. De docenten zijn zowel inhoudelijk als didactisch voldoende deskundig om de opleiding te verzorgen en geven begeleiding. De onderwijsleeromgeving bevordert dat studenten op actieve wijze deelnemen aan de vormgeving van het eigen leerproces (*student-centred*).

Indien het onderwijs in een andere taal dan het Nederlands wordt verzorgd, motiveert de opleiding deze keuze. Dit geldt ook indien de opleiding een anderstalige opleidingsnaam hanteert. Docenten beschikken over voldoende beheersing van de taal waarin zij doceren. Voorzieningen worden niet beoordeeld, tenzij deze specifiek voor de betreffende opleiding zijn getroffen.

Bevindingen

Zie voor bevindingen over de generieke aspecten van deze opleiding (C17 curriculum, werkplekleren/samen opleiden, onderzoek, internationaal/intercultureel perspectief, studentgerichtheid, instroom/doorstroom, personeel algemeen en generieke voorzieningen) het generieke gedeelte van dit rapport.

I. Programma

Opzet en inhoud van het vakspecifieke programma AE en BE

In de vakspecifieke leerlijn (80 EC) besteden de docenten Economie aandacht aan vakinhoudelijke en (vak)didactische kennis voor zowel AE als BE. De docenten zijn voornemens vakinhoud en vakdidactiek nog meer met elkaar te gaan verbinden. Dat acht het auditteam met het oog op het aanbrengen van samenhang, een goed streven.

In het vierde studiejaar staat naast de profileringsmodule F1 AVO/BO, de profileringsmodule F2 'Vakinhoudelijke profilering' op het programma. Studenten verdiepen zich bij F2 in een vakinhoudelijk thema, zoals gedragseconomie, Brexit en ontwikkelen daarvoor onderwijsmateriaal. (Zie over F1 en F2 verder het generieke rapport.)

Na afronding van de studie (240 EC) krijgen de studenten zowel een diploma voor AE als voor BE.

Het werken aan beroepstaken om de beoogde leeruitkomsten te kunnen aantonen, is leidend in het vakspecifieke deel van het C17 curriculum. De docenten zorgen in hun onderwijs voor een wisselwerking van theoretische en praktische kennis. De docenten gebruiken onder meer SCRUM voor het onderwijs; een didactiek die aansluit bij economisch en bedrijfsmatig denken en werken.

De docenten verwachten van hun studenten een zelfstandige en actieve houding en willen - waar mogelijk - minder sturend optreden. Ze bieden studenten die dat wensen/nodig hebben, wel begeleiding. Zo noemden ze o.a. de werkmiddagen bij de profileringsmodules F1 en F2 in het vierde studiejaar die zij met ingang van 2021-2022 organiseren om de studenten op weg te helpen.

Studenten afstandsleren krijgen naast het generieke onderwijs, tweemaal per periode lessen vakinhoud en vakdidactiek op de hogeschool. De docenten verwachten van de studenten afstandsleren veel zelfstandigheid tijdens de studie. Als de studenten erom vragen, kunnen ze wel begeleiding krijgen. Zoals al in het generieke rapport is beschreven, maken de docenten sinds de coronacrisis meer gebruik van ICT in hun onderwijs en in de begeleiding van studenten afstandsleren. Daarover is het auditteam positief.

Zoals al onder standaard 1 is beschreven, is duurzaamheid sinds 2018 een centraal thema in de opleidingen. In de documentatie las het auditteam daarover al e.e.a. terug. Zo moeten studenten bijvoorbeeld een jaarverslag van een bedrijf ook op de ecologische voetafdruk

analyseren. De opleidingen waren ten tijde van de audit bezig met het inbedden van duurzaamheid in elke onderwijseenheid.

Beroepsgerichtheid/Werkplekleren/samen opleiden

Het auditteam heeft geconstateerd dat de focus van de opleidingen duidelijk ligt op (het werken in) het vmbo en mbo. De opleidingen besteden in het C17 curriculum in twee afzonderlijke semesters expliciet aandacht aan respectievelijk de vmbo-profielen Economie & Ondernemen en Dienstverlening & Producten en de mbo-kwalificatiedossiers. Ook krijgen de studenten diverse opdrachten die zij moeten uitvoeren in het onderwijsveld van het beroepsonderwijs en/of in de bedrijven/organisaties waarover het mbo opleidt. Van dit laatste hoorde het auditteam aansprekende voorbeelden, zoals de opdracht om een manager van een bedrijf te interviewen, een analyse te maken van de administratie van het bedrijf of een verbetervoorstel te schrijven voor het jaarverslag van het bedrijf.

De lessen en opdrachten binnen zo'n bedrijf zijn exemplarisch en de kennis en vaardigheden die de studenten hiermee opdoen, kunnen zij weer omzetten naar lessen en opdrachten voor hun eigen leerlingen/studenten in de stageschool. Het auditteam is evenals de studenten zeer te spreken over de authentieke contexten die de opleidingen in hun lessen inbrengen. Tevens zorgt dit ervoor dat de studenten hun netwerken in het bedrijfsleven kunnen uitbreiden. Die kunnen zij als toekomstig leraar weer benutten.

Tijdens de audit is ook aandacht besteed aan de vraag hoe de opleiding de studenten voorbereidt op het algemeen vormend onderwijs (avo). Zoals al hierboven is vermeld is er in het eerste studiejaar een vmbo-semester geprogrammeerd. Daarnaast krijgen de studenten in het eerste studiejaar samen met de studenten van RVE AVO binnen de leerlijn Samen Opleiden een breed beeld van het werkveld. De studenten maken binnen de opleidingsschool kennis met meerdere typen onderwijs (vmbo, havo, vwo, mbo) op meerdere stage-/partnerscholen, waardoor zij gericht en bewuster een keuze kunnen maken voor hun verdere ontwikkeling. Het auditteam heeft vernomen dat studenten die dat willen, ook in de daarop volgende studiejaar stage kunnen lopen in het voortgezet onderwijs en ervaringen kunnen opdoen in het lesgeven in het havo en vwo. De studenten vertelden tijdens de audit, dat sommigen daar alle studiejaar voor kiezen.

In het vierde studiejaar kunnen de studenten bij de profileringsmodule F1 AVO/BO (10 EC) kiezen voor een profilering in het onderwijstype waarin zij willen gaan werken. De docenten meldden desgevraagd dat de meeste studenten uiteindelijk kiezen voor het beroepsonderwijs. De studenten die het auditteam sprak, waren tevreden over de grote aandacht voor het werken in het beroepsonderwijs. Desondanks wensten studenten die (misschien) wel in het avo willen werken, dat de docenten in de lessen meer aandacht besteden aan vakdidactiek en vakinhoud gericht op havo en vwo. Het auditteam beveelt de opleidingen aan te onderzoeken wat er op dit gebied mogelijk is. Zeker gegeven het brede tweedegraads werkveld voor (bedrijfseconomie) waarvoor de opleiding opleidt is er aandacht nodig voor het avo-domein. Als de opleiding wil vasthouden aan de BO-profilering dan zou een duidelijke keuze kunnen zijn van de studenten te vragen om zeker de helft van de stages in het (v)mbo te lopen. Studenten die dat niet willen zou de opleiding kunnen adviseren om bij een andere hogeschool de opleiding economie te gaan volgen.

Internationale/interculturele component

Het auditteam heeft geconstateerd dat de opleidingen expliciet aandacht besteden aan internationale en interculturele aspecten binnen het (economie)onderwijs. Zo gaan de studenten in het tweede studiejaar op studiereis naar België, waar zij scholen bezoeken om kennis te nemen van het onderwijssysteem in België. Ook worden in het kader van de onderwijseenheden 'Algemene economie' en 'Recht' twee bedrijfsbezoeken en een bezoek aan het Europees Parlement gebracht.

Een andere werkvorm die de opleidingen inzetten is het Wereldhandelspel, waarin studenten vanuit verschillende beginsituaties moeten onderhandelen en samenwerken. Het spel maakt studenten bewust van maatschappelijke complexiteit van de economische praktijk, de

kansenongelijkheid en de dilemma's in samenwerking, die ze kunnen vertalen naar de (eigen) realiteit.

(Zie verder hetgeen al in het generieke rapport over de aandacht voor de interculturele dimensie is beschreven.)

Onderwijs in coronatijd

Zoals al in het generieke rapport is beschreven, heeft het auditteam vernomen dat de opleidingen het onderwijs in de coronatijd goed hebben kunnen opvangen. De docenten Economie hebben extra ingezet op binding en het volgen van de studievoortgang. Voor de studenten waren er wekelijks informele online startmomenten met de docent Loopbaanoriëntatie en –begeleiding (LOB). Daarnaast hebben de docenten bewust ingezet op het gebruik van chat in MS Teams, bijvoorbeeld voor het stellen van korte vragen. De docenten en studenten gebruiken de online middelen nog steeds. Zo kunnen de studenten bijvoorbeeld op hun stageschool 's middags om 4 uur nog met de IO'er napraten via Teams. Tevens hebben de docenten het gebruik van korte introductiefilmpjes en kennisclips voorafgaand aan de lessen, behouden.

Tijdens de coronacrisis bespraken de docenten met de studenten ook hoe zij zelf goede online-lessen konden aanbieden. Zo zorgden zij voor een dubbelslag in het leren.

II. Personeel

Het auditteam trof een enthousiast docententeam aan, dat met veel warmte over de studenten sprak. De docenten lieten in de voorbeelden die zij gaven zien dat zij samen met het onderwijsveld en het bedrijfsleven vernieuwend bezig zijn in de driehoek: lerarenopleiding – (v)mbo school – beroepenveld.

Het team van AE/BE bestaat uit twaalf docenten met een onderwijskundige en/of vakinhoudelijke achtergrond. Uit de documentatie blijkt dat er in het team een brede expertise aanwezig is met betrekking tot het onderwijs in het vo, vmbo en mbo.

Naast hun taken binnen de opleidingen en RVE BO breed, voeren de docenten taken uit op hogeschoolniveau, bijvoorbeeld als studieloopbaanbegeleiding-ambassadeur of projectleider flexibilisering. Ook voeren de docenten activiteiten uit buiten Windesheim. Zo is een docent voorzitter van het College voor Toetsen en Examens (CvTE), vervult een docent een actieve rol in de Vereniging van Leraren in Economische en Maatschappelijke vakken (VECON), heeft een docent een eigen bedrijf en is een docent schrijver van een onderwijsmethode. Ook volgt een van de docenten een Master Design Driven Innovation. Daarnaast hebben de docenten Economie zoals al bij standaard 1 is beschreven, contact met collega-opleiders in het Landelijk Vakgroepoverleg. Al deze activiteiten acht het auditteam van toegevoegde waarde voor de opleidingen.

Zoals al in het generieke rapport is vermeld, besteden de docenten voldoende aandacht aan eigen professionalisering op o.a. het gebied van toetsen en beoordelen (Basiskwalificatie Examinering (BKE), VELON⁹-registratie, online-onderwijs en onderzoek.

Uit evaluaties en gesprekken tijdens de audit blijkt dat de studenten tevreden zijn over hun docenten. Met name het persoonlijke contact en de sfeer in de kleinschalige leeromgeving werden daarbij geroemd. De lijnen tussen docenten en studenten zijn kort, aldus de studenten, en ze kunnen bij iedereen terecht. Wel blijkt uit enquêtes dat de snelheid van reageren en de nakijktijd van toetsen aandachtspunten zijn. De docenten meldden desgevraagd dat zij hiermee al aan de slag zijn gegaan, o.a. door een betere spreiding van inlevermomenten van dossiers. Daarmee zorgen zij er tevens voor dat hun eigen werkdruk minder hoog wordt.

III. Voorzieningen

Om studenten kennis te laten maken met de authentieke situaties in het bedrijfsleven, organiseren de opleidingen werkbezoeken aan bedrijven en/of nodigen zij gastsprekers uit op de (online) Campus. In samenspraak met het werkveld bieden de opleidingen naast

⁹ VELON: Vereniging van, voor en door lerarenopleiders

authentieke opdrachten, 'real life' spellen zoals het hierboven al genoemde Wereldhandelspel en het spel Koehandel waaraan de studenten economische principes moeten verbinden. Uit het studenthoofdstuk en de gesprekken tijdens de audit is gebleken dat de studenten nog verbeterpunten zien op het gebied van de communicatie, o.a. over (wijzigingen in) roosters, lokalen en ziekmeldingen. Het is belangrijk dat de opleidingen ook daaraan voldoende aandacht besteden. Daarnaast merkten de studenten tijdens de audit op dat zij graag één digitaal platform willen waarop alle relevante informatie over de studie is terug te vinden. Nu zijn er nog verschillende digitale platforms in gebruik, waaronder de MS Teamsomgeving en de elektronische leeromgeving (ELO). Dat is soms rommelig, aldus de studenten. Ook is de online omgeving niet altijd up-to-date en staat daar soms nog oud materiaal op. De docenten meldden dat zij inmiddels een curriculumschets van elke variant (dagopleiding, afstandsleren, Teachers College en kopopleiding) op de opleidingssite hebben geplaatst. Dat moet meer duidelijkheid scheppen voor de studenten. Daarnaast bespreekt de docent LOB met de studenten expliciet hoe zij hun roadmap kunnen invullen. (Zie generiek rapport.) Dat zorgt ook voor (meer) duidelijkheid.

Weging en Oordeel: voldoet

Het auditteam is van oordeel, dat de tweedegraads lerarenopleidingen AE en BE worden verzorgd door enthousiaste, betrokken en deskundige opleiders/docenten. RVE BO/de opleidingen zorgen voor voldoende professionalisering.

De studenten zijn tevreden over hun docenten, over het persoonlijke contact en de korte lijnen tussen docenten en studenten.

De opleiding zorgt met het nieuwe curriculum C17 voor een sterk op de praktijk gericht onderwijsprogramma. Hierin krijgen de studenten voldoende mogelijkheden de beoogde bekwaamheidseisen en de daarvan afgeleide leeruitkomsten, (vakspecifieke) kennis en (vakspecifieke) vaardigheden op een steeds hoger niveau te ontwikkelen. De opleiding biedt de studenten met de zogenoemde roadmap veel mogelijkheden voor een eigen flexibele leerroute en ruimte voor profilering.

Het ontwikkelen van onderzoekend vermogen heeft in het C17 al een plek en een nieuwe onderzoekslijn is in ontwikkeling. Het (online) gaan aanbieden van microcursussen over onderzoek, is een goed initiatief met het oog op just-in-time onderwijs.

Het werkplekleren heeft een centrale positie in de opleiding. De tweedegraads lerarenopleidingen van Windesheim werken al vele jaren nauw samen met het werkveld binnen inmiddels 10 opleidingsscholen en wensen het aantal partnerscholen nog verder uit te breiden. Het is een goed streven dat uiteindelijk alle voltijdstudenten van de dagopleiding binnen een passende opleidingsschool hun stages lopen. Op elke opleidingsschool is een begeleidingsstructuur opgezet met getrainde WPB'ers en SO'ers en vanuit de opleidingen IO'ers. De leerteams van SO'ers en IO'ers trekken binnen de opleidingsscholen samen op en wisselen met elkaar uit over het curriculum. Ook de regiocoördinatoren zorgen voor een goede verbinding tussen opleiding en school. Het samen leren en werken op een opleidingsschool acht het auditteam van grote meerwaarde voor de studenten. Ook studenten die niet participeren in één van de opleidingsscholen, krijgen begeleiding vanuit Windesheim (en de stageschool). Het is belangrijk dat RVE BO en RVE AVO nu komen tot gezamenlijke leeruitkomsten en tot dezelfde eisen aan opdrachten voor het Samen Opleiden-gedeelte.

In de vakspecifieke lessen ontwikkelen de studenten de kennis en vaardigheden die zij nodig hebben om in de scholen Algemene Economie en/of Bedrijfseconomie te kunnen geven. De opleidingen besteden veel aandacht aan het beroepsgericht opleiden voor het vmbo en mbo. Het leren aan de hand van authentieke situaties en het uitvoeren van opdrachten in en in samenwerking met het bedrijfsleven is een sterk punt. Het maken van een duidelijk keuze met betrekking tot het opleiden voor bo én avo en de consequenties die dat heeft voor vakdidactiek en vakinhoud gericht op havo en vwo en werkplekleren in bo en/of avo (vmbo, havo en vwo) behoeft nog aandacht.

De opleiding besteedt voldoende aandacht aan het verzorgen van onderwijs vanuit een intercultureel en internationaal perspectief o.a. door een studiereis naar België, real-life spellen en aandacht voor culturele diversiteit in de klas/school en burgerschapsvorming

De huisvesting, de generieke en vakspecifieke materiële voorzieningen en de informatievoorziening zijn op orde en werken ondersteunend aan de studie. De (tijdige) communicatie over roosters e.d. en de verschillende plaatsen met relevante informatie in de online omgeving zijn nog verbeterpunten.

Gelet op de hierboven genoemde sterke elementen in het programma en het deskundige docententeam, komt het auditteam tot het oordeel 'voldoet' voor standaard 2 voor de tweedegraads lerarenopleidingen Algemene Economie en Bedrijfseconomie van Windesheim.

7.3. Toetsing

Standaard 3: De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Toelichting NVAO: De beoordeling is valide, betrouwbaar en voldoende onafhankelijk. De eisen zijn helder voor de studenten. De kwaliteit van de tentaminering en examinering wordt voldoende gewaarborgd en voldoet aan de wettelijke deugdelijkheidsvereisten. De toetsen ondersteunen het eigen leerproces van de student.

Bevindingen

Het auditteam heeft geconstateerd dat de opleidingen in het Toetsplan Economie hun toetsprogramma in een Excel sheet duidelijk hebben uitgewerkt. Daarin is terug te lezen aan welke leeruitkomsten in elke module wordt gewerkt en op welke wijze de opleidingen deze leeruitkomsten toetsen. Ook hebben de opleidingen de koppeling met de bekwaamheidseisen, de generieke en de vakspecifieke kennisbasis inzichtelijk gemaakt.

Uit dit overzicht blijkt dat de opleidingen een variatie aan toetsvormen inzetten waaronder schriftelijke en mondelinge tentamens, dossiers, opdrachten, producten en presentaties. De opleidingen zetten steeds meer in op formatieve toetsing waarin de docenten feedback geven op de ontwikkeling van de studenten. Ook stimuleren ze studenten elkaar feedback te laten geven, bijvoorbeeld bij het onderzoek. Tevens hebben de opleidingen proeftoetsen in de ELO opgenomen.

In het vierde jaar voeren de studenten in het kader van het afstuderen een onderzoek uit en schrijven zij een dossier over Leerwerktraject 4 (de eindstage). (Zie daarover het generieke rapport). Tevens leggen de studenten in het derde of vierde studiejaar de Landelijke Kennis Toets (LKT) Economie af.

Studenten die al beschikken over kennis en (werk)ervaring krijgen de mogelijkheid leeruitkomsten te laten valideren of hun opleiding te versnellen. Het auditteam sprak tijdens de audit een student die al de opleiding sportmanagement had afgerond en een andere student die uit een ondernemersgezin kwam en al voor de klas stond in het vo. De docenten hadden met hen gekeken naar vrijstellings- en versnellingsmogelijkheden.

Uit de documentatie is gebleken dat de docenten zorgen dat het toetsen en beoordelen op een valide en betrouwbare wijze gebeurt. Zo hebben de docenten geïnvesteerd in het zogenoemde vierogen-principe door elke toets met bijbehorend correctiemodel standaard voor te leggen aan een collega voor feedback. Ook betrekken de docenten in het vmbo- en mbo-semester het werkveld bij de studieopdrachten en beoordelingscriteria. Daarnaast participeert de opleiding in de peerreviews op toetsing die vanuit het Landelijk Vakoverleg Economie worden georganiseerd.

Het auditteam heeft ook zelf naar een steekproef van toetsen gekeken en acht deze relevant en passend bij de leeruitkomsten. Er zat een leuke afwisseling in het soort toetsen die het auditteam bestudeerde. Wel vond het auditteam de rubrics in de beoordelingsformulieren bij de producten omvangrijk en vroeg het zich af of de docenten hiermee geen schijnzekerheid creëren. Het auditteam geeft de docenten mee hierin niet door te schieten. Een aanvullend gesprek met de student over het product zou ook een optie kunnen zijn.

Zoals al in het generieke deel van dit rapport is gesteld, zijn de kleine kwaliteit – zoals aanwezigheid handtekeningen, onafhankelijke beoordeling, aandacht voor correct gebruik van de Nederlandse taal – en de omvang en kwaliteit van de feedback belangrijke aandachtspunten. Dat geldt ook voor een aantal dossiers van de opleidingen AE en BE, zo blijkt uit de beoordelingsformulieren bij de eindwerken die het auditteam bekeek. Op basis van het voorgedrukte beoordelingsformulier van het werkplekleren bijvoorbeeld is zonder deze feedback lastiger af te leiden waar de student nu precies staat en waarom.

Ook de studenten die het auditteam sprak, noemden de verschillen tussen docenten in het geven van feedback. (Zie verderop.)

Het auditteam acht het belangrijk dat de docenten met elkaar kalibreren en expliciet aandacht besteden aan het geven van kwalitatief goede feedback. Zoals in het generieke rapport is beschreven, besteedt de examencommissie hier met alle docenten al aandacht aan.

Uit het studenthoofdstuk en het gesprek met de studenten blijkt dat zij over het algemeen tevreden zijn over het toetsen. In het studenthoofdstuk merkten de studenten op dat de veranderingen van het oude naar het nieuwe curriculum soms onduidelijkheid veroorzaakte - voor studenten maar soms ook voor de docenten zelf - in het type afronding en de eisen daaraan. Het auditteam acht het belangrijk dat de opleidingen daarin zo snel mogelijk helderheid brengen. De studenten vertelden tijdens de audit dat de docenten open staan voor opmerkingen en waar nodig/gewenst verbetermaatregelen treffen. Zo was een tentamen veel te omvangrijk geworden voor de tijd die ervoor stond, waardoor nagenoeg alle studenten een onvoldoende haalden. Na overleg met de studenten heeft de betreffende docent de toets voor het volgende studiejaar weer opgesplitst in twee delen.

Met de studenten is ook gesproken over de kwaliteit van de feedback. De studenten meldten dat zij dat per docent nogal vonden wisselen. Soms kregen ze commentaar op de inhoud, soms alleen op het proces. De studenten spraken de wens uit dat alle docenten hen laten weten wat zij inhoudelijk nog zouden kunnen verbeteren. Nu kleuren de docenten soms alleen het vakje van de rubric in en is het niet duidelijk waarom de student een cijfer 7 krijgt en geen 8. Zoals al hierboven is geschreven, acht ook het auditteam het geven van kwalitatief goede feedback een aandachtspunt.

Toetsen in coronatijd

De opleiding heeft in de coronatijd voor enkele onderwijseenheden alternatieve afrondingen aangeboden, waaronder mondelinge toetsen via MS Teams. De opdracht om een workshop te verzorgen, werd gewijzigd in het schrijven van een verslag en het geven van een online presentatie. Beoordeling van het werkplekleren door de IO'ers vond onder meer plaats door het online meekijken naar een les die de student gaf.

Weging en Oordeel: voldoet

De tweedegraads lerarenopleidingen AE en BE hebben met het 'OTK 2020-2024' van RVE BO en het daarvan afgeleide 'Toetsplan' met het daarin opgenomen toetsprogramma hun toetssysteem goed op orde. De opleidingen toetsen op een valide, betrouwbare en inzichtelijke manier met behulp van gevarieerde toetsvormen of de studenten de beoogde bekwaamheidseisen en daarvan afgeleide leeruitkomsten hebben bereikt. Ook bieden de opleidingen de studenten ruimte voor validering en het op een alternatieve manier bewijzen van leeruitkomsten.

Het auditteam is positief over het alleen nog maar inzetten van examinatoren met BKE bij het beoordelen van eindwerk en het werken onder supervisie van een BKE examiner wanneer een beoordelaar van overige toetsen nog geen BKE heeft.

De brede examencommissie vervult haar borgende rol goed en heeft op haar agenda aandachtspunten staan, die het auditteam ook zag waaronder de borging van de kleine kwaliteit en de bandbreedte in de gegeven feedback. De examencommissie zorgt ervoor dat er nu jaarlijks kalibratiebijeenkomsten met examinatoren plaatsvinden, waarin zij met elkaar afstemmen over het beoordelen. De brede toetscommissie ondersteunt de examencommissie goed in haar borgende rol en gaat aantoonbaar planmatig te werk.

De kwaliteit van de toetsing in coronatijd is door alle betrokkenen goed bewaakt.

De opleiding streeft naar leerwegaafhankelijke toetsing en heeft de ambitie om samen met de andere opleidingen het toetsen verder door te ontwikkelen naar programmatisch toetsen. Het auditteam ondersteunt het idee om hiervoor een aparte projectgroep op te richten, die de zorgende rol op zich kan nemen.

Het auditteam komt op grond van bovenstaande positieve punten en met in achtneming van de genoemde aandachtspunten tot het oordeel 'voldoet' voor deze standaard voor de tweedegraads lerarenopleidingen Algemene Economie en Bedrijfseconomie van Windesheim.

7.4. Gerealiseerde leerresultaten

Standaard 4: De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten zijn gerealiseerd.

Toelichting NVAO: Het realiseren van de beoogde leerresultaten blijkt uit de uitkomsten van toetsen, de eindwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren.

Bevindingen

Wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgstudie functioneren

Reeds in het generieke rapport meldde het auditteam dat het gerealiseerde niveau inderdaad blijkt uit de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk functioneren. Deze bevinding is onverkort van toepassing op de opleidingen AE en BE. Veel studenten AE/BE hebben al tijdens hun studie een baan in het onderwijs. De meeste afgestudeerden gaan aan het werk in het beroepsonderwijs. Studenten die hebben gekozen voor het werken in het havo of vwo, volgen veelal na de tweedegraads nog een eerstegraads opleiding voor leraar Economie.

Eigen oordeel van het auditteam over het gerealiseerde niveau

Het kern- en vakpanel hebben in totaal van acht studenten Algemene Economie en van acht studenten Bedrijfseconomie eindwerken bestudeerd uit 2019-2020 en 2020-2021, verdeeld over de afgestudeerden van de dagopleiding, afstandsleren en kopopleiding. Van drie studenten van elke opleiding bestudeerde het auditteam het volledige dossier bestaande uit het dossier van Leerwerktraject 4 (de eindstage) en het dossier van onderzoekend vermogen ENVO.EIOZ of ENBO-SO.G2. Van de overige studenten van elke opleiding bestudeerde het auditteam hetzij het dossier van onderzoekend vermogen, hetzij het dossier van de Leerwerktraject 4. (Zie voor de omschrijving van de beide soorten onderzoeken ENVO.EIOZ of ENBO-SO.G2 het generieke rapport.)

Het auditteam is van oordeel dat de studenten in hun eindwerken hebben aangetoond dat zij op het vereiste bachelorniveau beschikken over de bekwaamheden van een startbekwaam tweedegraads leraar Algemene Economie en Bedrijfseconomie. Daarnaast hebben alle afgestudeerde studenten de landelijke kennisbasistoets Economie met minimaal een voldoende afgesloten.

Het auditteam beoordeelde de eindwerken met minimaal een voldoende, zij het dat het bij de onderzoeksdossiers soms tot een lager oordeel kwam dan de examinatoren. Er was bij het auditteam geen twijfel over het niveau, maar er waren wel vragen over afwijkende invullingen van de onderzoeksopdracht. (Zie verderop.) Daarnaast acht het auditteam het correct gebruik van het Nederlands door sommige studenten een punt van aandacht. Zoals al in het generieke rapport is vermeld, heeft de beoordeling van dit aspect inmiddels ook de aandacht van de examencommissie en de examinatoren, werken studenten die dat nodig hebben aan een taalportfolio en krijgen alle studenten feedback op het gebruik van de Nederlandse taal. In de dossiers van onderzoekend vermogen ENVO.EIOZ hebben de studenten aangetoond dat zij op basis van hun verlegenheidsvraag/probleemstelling over het algemeen een duidelijke onderzoeksvraag hebben geformuleerd, die zij met behulp van verschillende methoden nader hebben onderzocht en in de eigen praktijk hebben uitgetoetst. Het auditteam beoordeelt de gekozen onderzoeksonderwerpen als relevant, zoals onderzoek naar de mate waarin leerlingen op een vo-school voor gepersonaliseerd onderwijs hun schoolwerk kunnen plannen of onderzoek naar het effect van het hanteren van een autonomie-bevorderende stijl van lesgeven ten opzichte van een controlerende lesgeefstijl op de autonome motivatie van studenten op een mbo-school.

In de dossiers van onderzoekend vermogen ENBO-SO.G2 hebben de studenten aangetoond dat zij op basis van gerichte onderzoeksactiviteiten een voor de praktijk bruikbaar beroepsproduct hebben ontwikkeld, zoals een adviesrapport voor een mbo-school om een agressieprotocol op te stellen.

Het is het auditteam opgevallen dat vrijwel alle studenten onderzoek hadden gedaan naar generieke thema's in het onderwijs. Het auditteam dat al heeft vernomen dat de tweedegraads lerarenopleidingen van RVE BO bezig zijn met heroverweging van de opzet en inhoud van het onderzoek, adviseert de opleidingen hier ook naar te kijken en het gesprek aan te gaan met studenten en opleidingsscholen over meer vakdidactische thema's rondom onderzoek. (Zie generiek rapport.)

Twee studenten voerden een afwijkende onderzoeksopdracht uit. Student i) voerde een onderzoek uit bij een collega Geschiedenis naar leerdoelgericht werken met leerlingen in een Geschiedenisles in plaats van in een Economieles. Student ii) leverde een dossier aan met bewijzen van een onderzoek dat hij recent als afronding van het eerste studiejaar van een masteropleiding leraar Wiskunde had uitgevoerd. Daarmee wilde hij de beoogde leeruitkomsten van de opleidingen AE/BE aantonen.

Het auditteam vond het onderzoek van student i) wel aan de maat. Uit het dossier van de student is gebleken dat hij in het verleden de opleiding voor leraar Geschiedenis had gevolgd en al 15 jaar docent Geschiedenis was. Daarmee toonde hij tevens aan dat hij op bachelorniveau kan functioneren. Student ii) toonde in zijn dossier met bewijzen – o.a. een onderzoeksartikel, een product en een persoonlijke reflectie op het onderzoek – aan dat hij inderdaad voldoende competent is om op bachelorniveau onderzoek te doen. Het bevreemde het auditteam echter dat de examinatoren deze student met het oorspronkelijke beoordelingsformulier voor onderzoekend vermogen hebben beoordeeld. De criteria die hierin stonden, pasten niet bij het aangeleverde bewijsmateriaal.

Het auditteam heeft over deze casus met de examencommissie en de docenten gesproken. Zij beaamden dat er voor alternatieve opdrachten een ander beoordelingsformulier zou moeten komen.

Het auditteam beveelt de opleidingen (en de examencommissie) naar aanleiding van beide cases aan zich te beraden op een passende afronding voor studenten die al docent zijn in een ander vak. Tevens zouden de opleidingen een standpunt moeten innemen of studenten onderzoek mogen doen bij een ander vak of buiten de eigen onderwijspraktijk; mede met het oog op de meerwaarde van het onderzoek voor de studenten zelf.

In de dossiers behorend bij Leerwerktraject 4 (de eindstage) hebben de studenten aan de hand van bewijzen van kunnen aangetoond dat zij de beoogde leeruitkomsten hebben gerealiseerd. Het auditteam zag daarin ook de eigen inkleuring van de opleidingen terug, zoals duurzaamheid en inzet van didactische middelen.

Weging en Oordeel: voldoet

Het auditteam is van oordeel dat de studenten in hun eindwerken – het dossier van Leerwerktraject 4 en het dossier onderzoekend vermogen – hebben aangetoond dat zij op het vereiste bachelorniveau beschikken over de bekwaamheden van een startbekwaam tweedegraads leraar. Daarnaast hebben alle afgestudeerde studenten de landelijke kennistoets Economie met minimaal een voldoende afgesloten.

Het auditteam beoordeelde alle eindwerken met minimaal een voldoende.

In de verslagen van het eindonderzoek hebben de studenten aangetoond dat zij op basis van hun verlegenheidsvraag/probleemstelling over het algemeen een duidelijke onderzoeksvraag hebben geformuleerd, die zij met behulp van verschillende methoden nader hebben onderzocht en in de eigen praktijk hebben uitgetoetst of dat zij op basis van gerichte onderzoeksactiviteiten een voor de praktijk bruikbaar beroepsproduct hebben ontwikkeld. Het auditteam beoordeelt de gekozen onderzoeksonderwerpen als relevant voor de betreffende vakken, maar de focus zou wel vaker op vakdidactiek mogen liggen.

In de dossiers behorend bij de eindstage hebben de studenten op basis van bewijzen aangetoond dat zij de beoogde leeruitkomsten hebben gerealiseerd.

Alumni en vertegenwoordigers vanuit het werkveld zijn positief over het niveau van de afgestudeerden: het sluit voldoende aan op het niveau waarop zij geacht worden in de

beroepspraktijk te functioneren. De tevredenheid van het werkveld blijkt ook uit het feit, dat veel studenten al een baan hebben of krijgen aangeboden tijdens hun opleiding.

Het auditteam komt op grond van bovenstaande van oordeel dat de tweedegraads lerarenopleidingen Algemene Economie en Bedrijfseconomie 'voldoen' aan deze standaard.

8. ALGEMEEN EINDOORDEEL ALGEMENE ECONOMIE EN BEDRIJFSECONOMIE

De enthousiaste, betrokken en deskundige docenten van de opleidingen Algemene Economie en Bedrijfseconomie zorgen er met het sterk op de beroepspraktijk gerichte C17 curriculum met veel authentieke contexten voor dat alle studenten als leraar Economie voldoende zijn toegerust. De studenten zijn tevreden over hun docenten, over het persoonlijke contact en de korte lijnen.

Het auditteam is van oordeel dat de tweedegraads lerarenopleidingen Algemene Economie en Bedrijfseconomie van Windesheim voldoen aan de vier standaarden van de NVAO. Het eindoordeel luidt daarom 'positief'.

9. AANBEVELINGEN ALGEMENE ECONOMIE EN BEDRIJFSECONOMIE

- Maak een duidelijk keuze met betrekking tot het opleiden voor bo én avo en de consequenties die dat heeft voor vakdidactiek en vakinhoud gericht op havo en vwo en werkplekleren in bo en/of avo.
- Besteed met elkaar aandacht aan de kleine kwaliteit rondom (tijdige) communicatie en de verschillende plaatsen met relevante informatie in de online omgeving.
- Besteed met elkaar en samen met de docenten van de andere lerarenopleidingen van RVE BO o.a. in de jaarlijkse kalibratiesessies ook aandacht aan de kleine kwaliteit bij het toetsen en beoordelen - waaronder aanwezigheid handtekeningen, onafhankelijke beoordeling, aandacht voor correct gebruik van de Nederlandse taal - en aan het geven van kwalitatief goede feedback.
- Zorg ervoor niet door te schieten in de omvang van de rubric. Onderzoek of er nog andere, aanvullende manieren zijn om informatie te verkrijgen over de student en het product dat hij heeft opgeleverd. Hier ligt een kans voor het inzetten van een formatieve beoordeling en het geven van feedback, feed up en feedforward.
- Beraad je met elkaar op een passende afronding voor studenten die al docent zijn in een ander vak. Neem tevens een standpunt in of studenten onderzoek mogen doen bij een ander vak of buiten de eigen onderwijspraktijk. Denk na over hoe je tot een goede beoordeling daarvan komt.
- Het auditteam beveelt de docenten aan scherp blijven op de verschillen in het oude en nieuwe curriculum en de precieze eisen die er nog gelden voor studenten van oudere cohorten zolang zij nog studeren aan de opleiding.

BIJLAGE I**Scoretabel Algemene Economie en Bedrijfseconomie**

Scoretabel paneloordelen Hogeschool Windesheim opleiding tot leraar vo 2 ^e graad Algemene Economie voltijd	
Standaard	Oordeel
Standaard 1. De beoogde leerresultaten	voldoet
Standaard 2. Onderwijsleeromgeving	voldoet
Standaard 3. Toetsing	voldoet
Standaard 4. Gerealiseerde leerresultaten	voldoet
Algemeen eindoordeel	positief

Scoretabel paneloordelen Hogeschool Windesheim opleiding tot leraar vo 2 ^e graad Bedrijfseconomie voltijd	
Standaard	Oordeel
Standaard 1. De beoogde leerresultaten	voldoet
Standaard 2. Onderwijsleeromgeving	voldoet
Standaard 3. Toetsing	voldoet
Standaard 4. Gerealiseerde leerresultaten	voldoet
Algemeen eindoordeel	positief

BIJLAGE II Programma, werkwijze en beslisregels

Auditprogramma Beperkte Opleidingsbeoordeling t.b.v. hbo-bacheloropleidingen tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad – Christelijke Hogeschool Windesheim – 27 en 28 oktober 2021.

Auditpanel:

generiek	- De heer prof. dr. P.J. den Brok (voorzitter), o.a. hoogleraar Onderwijs- en leerwetenschappen aan de Wageningen Universiteit - mevrouw dr. H. Oolbekkink (kernpanel), o.a. lector meervoudige professionaliteit van leraren aan de HAN - mevrouw drs. A. van Vliet (kernpanel, tevens LTB vakdeskundig), o.a. onderwijsmanager Lerarenopleidingen Exact Hogeschool Rotterdam - mevrouw M. Jurien, BSc (kernpanel, student/tweedegraads docent economie)
vakspecifiek	- de heer dr. R.F. Grol (algemene en bedrijfseconomie), lerarenopleider (o.a. vakdidacticus en onderzoeksbegeleider) Economie, HAN - mevrouw drs. J. Bolding (gezondheidszorg en welzijn), o.a. docent onderwijskunde lerarenopleidingen gezondheidszorg/omgangskunde HU - de heer D. van Diggelen, BSc (student LTB, Hogeschool Rotterdam/docent LTB)
secretarissen	- mevrouw G.C. Versluis, adviseur bij Hobéon - de heer G.W.M.C. Broers, adviseur bij Hobéon

Woensdag 27 oktober 2021	tijd	lokaal	Gespreksfocus (indicatief)
Ontvangst panel:	8.30 - 9.15	B2.23	Ontvangst Vooroverleg panel en bestudering materiaal
Sessie 1: Opleidingsverantwoordelijken Directeur Beroepsonderwijs Opleidingsmanager/HHD-curriculum HHD-Curriculum en Kwaliteit, onderzoeker Kenniscentrum BE	9.15 – 10.00	B2.23	- Introductie van de opleidingen (5 minuten) - Ontwikkeling en ambitie (flexibilisering) - Organisatie en management - Kwaliteit personeel - Afstudeergarantie en financiële voorzieningen
Panel	10.00 – 10.15		pauze
Sessie 2: Toetsing: examen- en toetscommissie, examinatoren	10.15 – 11.00	B2.23	- Toetsen en beoordelen

voorzitter examencommissie lerarenopleidingen AVO/BO/TL lid examencommissie, examiner GW, docent B lid examencommissie, examiner LTB, docent B voorzitter toetscommissie lerarenopleidingen AVO/BO/TL lid toetscommissie, examiner AE/BE, docent B lid toetscommissie, examiner generieke vakken, docent A			- Borging
Panel	11.00 – 11.15		pauze
Sessie 3: Samen opleiden (SO) Relatiebeheerder SO, docent B, GW Relatiebeheerder SO, docent B, GW, curriculumcommissie Schoolopleider SG Agnieten College (erkend opleidingsschool OSZ) Schoolopleider roc Deltion College (aspirant opleidingsschool Deltion College) docent A, generieke vakken, Opleidingscommissie	11.15 – 12.15	B2.23	- Samen Opleiden (met werkveld) - Studiebegeleiding: Loopbaanoriëntatie en -begeleiding (LOB) - Pedagogisch-didactisch handelen (leerlijn beroep)
Panel	12.15 – 13.00		pauze
Sessie 4: Eindniveau - afstudeerfase docent B, AE/BE, coördinator profilering, curriculumcommissie docent B, werkgroep onderzoek, onderzoeker Kenniscentrum BE docent B, GW, curriculumcommissie docent B, curriculumcommissie docent B	13.00 – 13.45	B2.23	Eindniveau - Werkplekleren - Onderzoekend vermogen - Professionele en vakinhoudelijke profilering

Panel	13.45 – 14.00	B2.23	Intern paneloverleg
Optioneel: Pending issues	14.00 – 14.30	B2.23	
Panel afronding dag 1	14.30	B2.23	

Donderdag 28 oktober	tijd	lokaal	Gespreksfocus (indicatief)
Ontvangst panel:	8.15 – 8.30	B2.23	Ontvangst panelleden AE/BE en LTB
Panel	8.30 – 9.00	B2.23	Gezamenlijk overleg panel
	9.00 – 9.30	B2.27	Overleg panel AE/BE
		B2.23	Overleg panel LTB
Panel	9.30 – 9.45		Pauze
Lerarenopleiding Algemene Economie en Bedrijfseconomie			
Sessie 5a: Docenten AE/BE docent B, teamcoördinator, curriculumcommissie docent B, kwaliteitszorg commissie docent A, coördinator Kopopleiding docent B docent A	9.45 – 10.45	B2.27	Vakopleidingspecifieke leerlijn Pedagogiek en (vak)didactiek Panel AE/BE Helma Oolbekkink Roel Grol Marissa Jurrien Rianne Versluis
Sessie 6a: Studenten opleidingspecifiek AE/BE jaar 3 - voltijd jaar 3 - voltijd jaar 3 - afstandsleren jaar 3 - afstandsleren jaar 4 - voltijd	10.45 – 11.45	B2.27	Panel AE/BE Helma Oolbekkink Roel Grol Marissa Jurrien Rianne Versluis
Lerarenopleiding Technisch Beroepsonderwijs			
Sessie 5b: Docenten LTB docent B, teamcoördinator	9.45 – 10.45	B2.23	Vakopleidingspecifieke leerlijn Pedagogiek en (vak)didactiek

docent A docent B, curriculumcommissie Docent B docent B, voorzitter generieke docenten, curriculumcommissie				Panel Perry den Brok Anja van Vliet Damien van Diggelen Ger Broers
Sessie 6b: Studenten opleidingspecifiek LTB jaar 3 – voltijd – ICT - opleidingscommissie jaar 4 – deeltijd – Bouwtechniek - online aanwezig jaar 3 – deeltijd - Elektrotechniek jaar 3 – deeltijd - PIE jaar 2 – deeltijd - Bouwtechniek		10.45 – 11.45	B2.23	Panel Perry den Brok Anja van Vliet Damien van Diggelen Ger Broers
Ontvangst panel GW:		11.30 – 11.45	B2.32	Ontvangst panelleden GW
Panel		11.45 – 12.00		pauze <i>lunch wordt gebracht op plein voor de lokalen</i>
Materialen AE/BE 12.00 – 13.00 uur B2.33	Materialen LTB 12.00 – 13.00 uur B2.33	Overleg panel GW 12.00 – 12.30 uur B2.32		12.00 – 13.30 uur: Materialen en overleg Lunch op plein voor de lokalen
Overleg panel AE/BE 13.00 – 13.30 uur B2.27	Overleg panel LTB 13.00 – 13.30 uur B2.23	Materialen GW 12.30 – 13.30 uur B2.33		
Panel		13.30 – 13.45		Pauze
Lerarenopleiding Gezondheidszorg & Welzijn				
Sessie 5c: docenten opleidingspecifiek GW docent B, teamcoördinator GW docent A, coördinator Kopopleiding docent B docent A, opleidingscommissie docent B		13.45 – 14.45	B2.32	Panel Anja van Vliet Helma Oolbekkink Jacqueliën Bolding Marissa Jurrien Damien van Diggelen Ger Broers

Sessie 6c: studenten opleidingsspecifiek GW Jaar 3 – voltijd Jaar 4 – voltijd Jaar 3 - voltijd - ex lid Opleidingscommissie Jaar 2 - afstandsleren Jaar 4 - voltijd	14.45 – 15.45	B2.32	Panel Anja van Vliet Helma Oolbekkink Jacqueline Bolding Marissa Jurrien Damien van Diggelen Ger Broers
Intern paneloverleg	15.45 – 17.00	B2.23	
Terugkoppeling voor allen (hybride)	17.00 – 17.15	B2.32	

In verband met de privacywetgeving zijn hier uitsluitend de functies/rollen van gesprekspartners opgenomen. De namen van de gesprekspartners zijn bij de secretaris van het auditpanel bekend.

Werkwijze

Bij de beoordeling van de betreffende opleidingen is uitgegaan van het door de NVAO vastgestelde 'Beoordelingskader accreditatiestelsel hoger onderwijs Nederland' van september 2018. Daarin staan de standaarden vermeld waarop het auditpanel zich bij de beperkte opleidingsbeoordeling van een opleiding moet richten en de criteria aan de hand waarvan het auditpanel zijn oordeel over de opleiding moet bepalen.

De secretaris lichtte het auditpanel voorafgaand aan de visitatie uitgebreid voor over het beoordelingskader en de -procedure en over de van hen verwachte attitude voor, tijdens en na de visitatie. Tevens zorgde de secretaris voor een kalibratie van het auditpanel door de interpretatie van de standaarden, de oordelen en de beslisregels door te nemen. Tijdens het audittraject bewaakte de secretaris de correcte procesgang, zag erop toe dat het oordeel van het auditpanel conform het kader tot stand kwam en ondersteunde het proces van de oordeelsvorming.

Op basis van de door opleidingen geleverde documentatie heeft het auditpanel zich een beeld kunnen vormen van de primaire en secundaire processen van de betreffende opleidingen. Voorafgaand aan het locatiebezoek vond een voorbereidend intern paneloverleg plaats waarin het auditpanel het informatiedossier en de onderliggende documenten besprak. Bovendien zijn de bevindingen van het auditpanel over de eindwerken tijdens het vooroverleg onderling gedeeld.

De visitatie was gericht op een verificatie van de bevindingen uit de documentenanalyse en het verkrijgen van aanvullende informatie over de inhoud van het programma. Dit geschiedde door gesprekken met vertegenwoordigers van de opleidingen, studenten en het werkveld, die waren te kenschetsen als 'gesprekken tussen vakgenoten'.

De verificatie door het auditpanel geschiedde door verscheidene malen hetzelfde onderwerp met verschillende geledingen te bespreken en aan de hand van additionele documentatie en - daar waar het de huisvesting en de materiële voorzieningen betreft- ook door eigen waarneming.

Na overleg met de betreffende opleidingen heeft het auditpanel met in achtneming van de daartoe strekkende regels van de NVAO en op basis van zijn documentanalyse en de daaruit voortvloeiende specifieke aandachtspunten de keuze van de gesprekspartners vastgesteld.

Het auditpanel bood studenten, docenten en andere betrokkenen bij de opleiding die niet waren opgenomen in het programma van het locatiebezoek, de gelegenheid om zaken onder de aandacht te brengen die zij van belang achten voor de beoordeling. Het auditpanel heeft geconstateerd, dat de betreffende opleidingen de mogelijkheid daartoe tijdig en op correcte wijze bij hen onder de aandacht heeft gebracht en hen heeft geïnformeerd over hoe zij contact konden opnemen met de secretaris van het auditpanel. Het auditteam ontving geen reacties.

Afstemming deelpanelen binnen het cluster

De visitatie binnen dit cluster is uitgevoerd door de visitatiebureaus Hobéon en NQA, waarbij Hobéon vijf hogescholen (acht audits) en NQA drie hogescholen (drie audits) heeft beoordeeld. Afstemming tussen alle deelpanelen heeft allereerst plaatsgevonden door de instructie die de panelleden krijgen met betrekking tot het beoordelingskader. De tussen Hobéon en NQA gekalibreerde criteria voor de beoordeling maken onderdeel uit van deze instructie. Daaraan voorafgaand is de afstemming geborgd door overlap in de bezetting tussen alle deelpanelen.

Voorafgaand aan de audits die in het najaar van 2021 zijn uitgevoerd, heeft er een vooroverleg plaatsgevonden met alle hoofdvorzitters van Hobéon en NQA over de opzet en uitvoering van de audits en over generieke gespreksthema's die de panelen in elke audit in elk geval aan de

orde zouden willen stellen. Dit betroffen de thema's: i) samen opleiden, ii) onderzoek en iii) flexibilisering.

Het oordeel van het auditpanel vastgelegd in een conceptrapport werd aan de opleiding voorgelegd voor een toets op eventuele feitelijke onjuistheden.

Beslisregels

Volgens de NVAO-Beslisregels Accreditatie kan een standaard 'voldoet', 'voldoet ten dele' of 'voldoet niet' scoren. Hobéon heeft de beslisregels toegepast, zoals deze zijn opgesomd in het 'Beoordelingskader accreditatiestelsel hoger onderwijs Nederland, September 2018'.

Wanneer er sprake is van verschillende varianten van een opleiding (bijvoorbeeld: voltijd, deeltijd en duaal), dan moet uit de beoordeling blijken dat voor elke variant de kwaliteit is gewaarborgd op grond van de standaarden uit het betreffende beoordelingskader om te komen tot een positief eindoordeel over de opleiding. Het eindoordeel over de opleiding luidt: 'positief', 'positief onder voorwaarden' of 'negatief'.

Indien een opleiding onder één CROHO-registratie wordt aangeboden op meerdere locaties, kan de opleiding alleen voor accreditatie in aanmerking komen als uit de beoordeling blijkt dat elke locatie voldoet aan de in het betreffende beoordelingskader genoemde kwaliteitsstandaarden.

Beperkte opleidingsbeoordeling

Het eindoordeel over een opleiding is in elk geval positief indien alle standaarden 'voldoet' scoren.

Het eindoordeel over een opleiding is in elk geval positief onder voorwaarden indien Standaard 1 voldoet en maximaal twee standaarden een 'voldoet ten dele' scoren, waarbij het auditpanel het opleggen van voorwaarden adviseert.

Het eindoordeel over een opleiding is in elk geval negatief indien:

- een of meer standaarden 'voldoet niet' scoren
- standaard 1 'voldoet ten dele' scoort
- een of twee standaarden 'voldoet ten dele' scoren, waarbij het auditpanel niet adviseert om voorwaarden op te leggen;
- drie of meer standaarden 'voldoet ten dele' scoren.

BIJLAGE III Lijst geraadpleegde documenten

Bijlagen overzicht generiek:

- 00 – ZE-BO2021-AEBE, ZE-BO2021-GW, ZE-BO2021-LTB
- 01 - InfographicRVE BO: werkend leren en lerend werken in het beroepsonderwijs Opdracht, visie, kenmerken, meerwaarde en ambities van de RVE BO
- 02 - Preambule zelfevaluatie tweedegraads lerarenopleidingen Visitatie najaar 2021 - Gezamenlijke notitie lerarenopleidingen (ADEF)
- 03 - Strategische koers Windesheim -infographic
- 04 - Opleidings-en Toetskader lerarenopleidingen Beroepsonderwijs 2019 -2024
- 05 - Opleidings-en ExamenRegeling 2021-2022a Instellingsdeel b.Opleidingsspecifiek deel
- 06 - Samen opleiden: visie en overzicht opleidingsscholen (zie avo)
- 07 - Validatie: verslagen validatie leeruitkomsten, landelijke peerreviews
- 08 - Catalogus leeruitkomsten 2021-2022 lerarenopleidingen BO
- 09 - Curriculum lerarenopleidingen BO op hoofdlijnen
- 10 - Studiehandleiding Samen opleiden: werkplekleren
- 11 - Lessen uit de coronacrisis (publicatie lectoraat Onderwijsinnovatie en ICT, Jonkeren Smits, 2021)
- 12 - Spoorboekje opleidingsroutes lerarenopleidingen BO
- 13 - Overzicht docententeam RVE BO
- 14 - Evaluaties onderwijs (semesterenquêtes, panelgesprekken)(map)
- 15 - Professionaliseringsplan 2019-2022 (update 2021)
- 16 - Toetsplan lerarenopleidingen BO
- 17 - Eindwerk AE/BE, GW, LTB (map)
- 18 - Alumni -activiteiten
- 19 – Rapportage tussentijdse beoordeling experiment leeruitkomsten tranche 2: Domein Educatie en Bewegen – Bachelor Leraar voortgezet onderwijs tweedegraads Technisch Beroepsonderwijs en Associate Degree Onderwijsondersteuner Technisch Beroepsonderwijs (NQA, juni 2021)

Bijlagen Algemene Economie/Bedrijfseconomie

- ZE-BO2021-AEBE
- Studiewijzers van modulen en voorbeelden van toetsen/opdrachten
- Feedback landelijke peerreview op toets AE2
- ZER 2021 - Evaluatie van studenten Algemene en Bedrijfseconomie

BIJLAGE IV Panelsamenstelling

Op 30 juli 2021 heeft de NVAO goedkeuring gegeven aan de samenstelling van het auditpanel t.b.v. de beoordeling van de hbo-bacheloropleidingen tot leraar voorgezet onderwijs van de tweede graad van Christelijke Hogeschool Windesheim, onder het nummer 010365. Deze opleidingen behoren tot onderstaande visitatiegroep.

Naam visitatiegroep:	HBO Tweedegraads lerarenopleidingen groep 2
----------------------	---

De secretarissen van het auditpanel beschikken over nadere informatie over de samenstelling en expertise van de panelleden die in bovengenoemde visitatiegroep zijn ingezet.

In onderstaande tabel volgen korte functiebeschrijvingen van de panelleden die deelnamen aan het auditpanel van de in dit beoordelingsrapport beschreven opleiding.

Kernpanel

Naam	Rol	Korte functiebeschrijvingen
Prof. dr. P.J. den Brok	Voorzitter	De heer Den Brok is werkzaam als hoogleraar Onderwijs- en leerwetenschappen aan de Wageningen Universiteit en voorzitter van het 4TU Centre for Engineering Education. Hij ontwikkelt en verzorgt onderwijs op het gebied van leren en instructie, meer in het bijzonder docentgedrag, leeromgevingen, klassenmanagement en lesgeven in multiculturele contexten. Hij heeft veel ervaring met het maken en afnemen van toetsen en is regelmatig op bezoek geweest bij universiteiten in het buitenland. Mede door zijn onderzoek beschikt hij over een breed netwerk in diverse gremia van het onderwijs. De heer den Brok heeft als voorzitter en als deskundige deelgenomen aan verschillende auditpanels.
Dr. H. Oolbekkink	Lid kernpanel	Mevrouw Oolbekkink is werkzaam als Lector meervoudige professionaliteit van leraren aan de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen (HAN) en als Universitair Docent aan de Radboud Docentenacademie. Mevrouw Oolbekkink is na het afronden van haar studie pedagogische Wetenschappen gepromoveerd aan de Universiteit Leiden.
Drs. A. van Vliet	Lid kernpanel en lid LTB	Mevrouw Van Vliet is werkzaam als onderwijsmanager Lerarenopleidingen Exact en Manager Assessmentcentrum Hogeschool Rotterdam. Mevrouw Van Vliet heeft zelf een lerarenopleiding Omgangskunde afgerond bij Hogeschool Utrecht en de opleiding Onderwijskunde bij de Universiteit Utrecht.

Vakpanel

Naam	Rol	Korte functiebeschrijvingen
Dr. R.F. Grol	Lid Economie	De heer Grol is werkzaam als lerarenopleider (o.a. vakdidacticus en onderzoeksbegeleider) Economie aan de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen. Hij heeft zijn Master International Economics behaald aan de Radboud Universiteit (een lesbevoegdheid voor algemene economie en bedrijfseconomie) en hij is gepromoveerd aan de Faculteit der Managementwetenschappen van de Radboud Universiteit.
M. Jurien	Studentlid Economie en GW	Mevrouw Jurien is in juni 2021 afgestudeerd als leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in bedrijfseconomie aan Fontys Sittard en is momenteel werkzaam als docent economie aan Groenewald Stein.

Secretarissen

G.W.M.C. Broers	Secretaris LTB en GZW	De heer Broers is werkzaam als adviseur bij Hobéon en is NVAO-getraind secretaris.
G.C. Versluis	Secretaris generiek en Economie	Mevrouw Versluis is werkzaam als adviseur bij Hobéon en is NVAO-getraind secretaris.

De door alle panelleden ondertekende onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaringen zijn in het bezit van Hobéon. In deze verklaring verklaren de panelleden gedurende ten minste vijf jaar voorafgaand aan de audit geen zakelijke noch persoonlijke binding te hebben gehad met de betrokken instelling - anders dan die in het kader van de werkzaamheden als lid van het auditpanel van het evaluatiebureau -, die een onafhankelijke oordeelvorming ten positieve of ten negatieve zou kunnen beïnvloeden.

Strategische dienstverlener voor kennisintensieve organisaties

Lange Voorhout 14
2514 ED Den Haag

T (070) 30 66 800
F (070) 30 66 870

E info@hobéon.nl
I www.hobéon.nl